

Srebrenica 1995 - 2005.

Spontani masakr

Petar Luković za „Feral Tribune“ i „Rež“

Kao jedna mnogo ozbiljna i odgovorna država koja prevashodno drži do koštunjave istine o proteklim ratovima u kojima, bre, ni slučajno nije učestvovala – The Serbia je poslednjih mesec dana nadljudskim naporima, kako i priliči «najstradalnijem narodu», isprobala sve nogometno-taktične varijante ne bi li se, deep nesrećna i erotski osamljena u svojoj mladićevskoj pravdoljubivosti, nekako obranila od navodnog zločina u «srpskoj Srebrenici» glede desetogodišnjice happeninga u kojem bi se, gle, neki od Srba mogli pomenuti kao tobožnji zločinci, što nikako, nigde i nikad, ne može biti istina! Na brzinu formirana fudbalska intelektualna momčad u standardnoj fašističkoj formaciji 4-4-2: Brana Crnčević – Smilja Avramov – Milivoje Ivanišević – Miroslav Lazanski – Kosta Čavoški – Radoš Ljušić – Đorđe Mamula – Gojko Đogo – Željko Cvijanović – Ljiljana Smajlović – Nikola Milošević, svoju je ofanzivnu taktiku protiv NK «Tobožnje srebreničke žrtve» gradila dugim nacističkim pasovima koji su objašnjavali da, pre svega, u toj-kako-se-zove-Srebrenici nije ubijeno osam tisuća tzv. ljudi, već možda dvadesetak, sasvim slučajno, čoveku opalio nož pre nego što je bio svestan hladnog oružja, Bošnjak se spotakao i devedeset puta glavom udario u kamen, dete upalo u rafalnu paljbu, šta zna dete šta je kalašnjikov!

Kako bi potvrdili ono što Svi Znaju – da se u srpskoj Srebrenici ništa nadnaravno

1995. nije dogodilo – ovaj športski kolektiv pod trenerskom rukom dr Vojislava Koštunice posegao je za «činjenicama»: fakat da je pronađeno samo oko dve-tri tisuće leševa – kazuju, tvrdimo mi s koljačkim osmehom, da je i to previše; oni koji su «nestali», opet mi tvrdimo, verovatno su živi i negde glasuju protiv Srpske Demokratske Stranke; sve te majke i sestre i očevi glumataju tugu zbog navodno ubijenih a, u stvari se, zajebavaju, svi su na okupu, porodično happy, zar im Ratko Mladić nije rekao da im d l a k a s g l a v e n e ć e «hvaliti» (lapsus zabune: «faliti» nije srpski glagol)!

Kad se, u nevolji činjenica, nekako ispostavilo da je u toj kako-se-zove-Srebrenici ipak likvidirano tisuće na tisuće na tisuće Bošnjaka, sistematski, planski, uredno dovoženih autobusima, pucnjima u potiljak, prethodno su im oduzeti dokumenti da ih nitko nikad ne indentifikuje, jer je u pitanju bila zajednička Akcija bratskih

država Republike Srpske & Republike Srbije, levi bek nogometno-genocidnog tima, drug Smilja Avramov -svojim je maljavim glasom izrekla termin «spontani masakr», kao da je riječ o spontanom orgazmu kojeg, by the way, nikad nije okusila jer Drug Smilja izgleda kao Frankeštajn U Raspadanju, direktan dokaz Žrtve Seksualnog Genocida.

Od «spontanog», gotovo prirodnog masakra, krenuli smo ka objektivnoj proceni koliko je u toj-kako-se-zove-Srebrenici u borbama ubijeno muslimanskih vojnika; po mišljenju levog halfa Radoša Ljušića sve su to bili «pripadnici Vojske BiH», čak i oni jedanestogodišnji dečaci – jer je, sećamo se, otac Gavriilo, ona intelektualna koljačka gromada opsednuta «Škorpionima» izrekla pravovernu tezu da je reč o «neprijateljskom narodu», što po defaultu Vojske RS i Vojske SRJ znači da ih sve, po redu, valja osloboditi života, nećemo Muslimane u blizini Drine, očistiti, zakopati, iskupati i

ponovo zakopati, bolje nisu zaslužili, svejedno imaju li 12 ili 77 godina.

Onda je počela pacovska trka za ravnotežom: iznenada se pojavio «spisak» sa 3.500 ubijenih Srba u Bratuncu i Skelanim, kako bismo se matematički izjednačili sa tzv. Muslimanima, sve uz državnu pompu gde se «Bratunac» ravnopravno pojavljuje uz «Srebrenicu», hoćemo reći – Zločin je Zločin, što ima smisla koliko i floskula «Nebo je nebo» ili «Hrvatska je Hrvatska», da ne pominjemo izjavu srpskog centarfora Željka Cvijanovića da je «Luković – Luković» iz čega bismo jasno zaključili da je reč o bošnjačkom agentu u srpskim redovima ili hrvatskom plaćeniku koji u «Feralu» uživa u srpskim nogometnim nevoljama.

A kad se desetogodišnjica Srebrenice vaistinu dogodila i kad sam zajedno sa pedesetak srpskih gostiju (Sonja Biserko, Borka Pavićević, Biljana Kovačević Vučo, Žarko Korać, Nataša Kandić) prisustvovao najpotresnijim prizorima srpskog genocida, sećanju na hladnokrvnu likvidaciju osam hiljada civila – osećanje užasa i sramote što sam pripadnik nacije koja je izvršila najveći zločin nakon Drugog svetskog rata, hladnokrvno, planski, uverena da je to u korist svakog Srbina, čemu se danas mnogi raduju, to osećanje stida pred desetinama hiljada belih marama zamenilo je osećanje užasa pred slikom oficijelnog Beograda kojeg boli kurac za svakog Bošnjaka jer je lažno uveren da su Bratunac i Skelani adekvatna ravnoteža za sve ono što smo, u «sponanitetu masakra» učinili, pizda im mater muslimanska!

Ne pomažu činjenice: odgovarajući na novinarsko pitanje o nedavno objavljenim

Ne pomažu činjenice: odgovarajući na novinarsko pitanje o nedavno objavljenim tvrdnjama da je tokom rata u području Srebrenice bilo više od 3.500 srpskih žrtava, Florens Artman istakla je da je prema podacima Komisije Republike Srpske za ratne zločine u opštinama Bratunac, Srebrenica i Skelani tokom rata bilo 995 žrtava: 520 u Bratuncu i 475 u području Srebrenice, od kojih 43 u Kravici, u napadu bošnjačkih snaga 7. i 8. januara 1993. godine

tvrdnjama da je tokom rata u području Srebrenice bilo više od 3.500 srpskih žrtava, Florens Artman (Florance Hartmann) istakla je da je prema podacima Komisije Republike Srpske za ratne zločine u opštinama Bratunac, Srebrenica i Skelani tokom rata bilo 995 žrtava: 520 u Bratuncu i 475 u području Srebrenice, od kojih 43 u Kravici, u napadu bošnjačkih snaga 7. i 8. januara 1993.

Istraga haškog tužilaštva, rekla je Artmanova, utvrdila je da su, od 43 osobe koje su izgubile život u napadu na Kravicu i okolne zaseoke na pravoslavni Božić 1993, 13 neosporno bili civili, a ostali vojnici. Taj nalaz istražitelja se poklapa sa podacima o gubicima Bratunačke brigade navedenim u borbenim izveštajima iz tog vremena, za koje tužilaštvo smatra da su vrlo pouzdani, budući da se radi o internim dokumentima VRS.

Ali, ništa, naravno, po srpskim izvorima FK «Srbija je nevina», nije definitivno pouzdano: godinama će se, jebite me, ovde matematički proučavati koliko je Muslimana metkom u potiljak ubijeno u Srebrenici i okolini, da bismo, koliko sutra, izneli podatke o srpskim žrtvama u Splitu ili likividiranim turistima usred Murtera! Srbi su to: nenadjebivo uporni da nam pokažu kako je ovo «najstradalnija nacija», uvek žrtva, uvek leš, uvek kostur, uvek svetska zavera, uvek Vatikan +

Hrvatska, uvek Islam + Amerika, uvek neka «Srebrenica» u kojoj je više Srba nastradalo nego Muslimana, tek da se zna, jer je FK «Dr Kalašnjikov» to zahtevao od njih.

Činjenicu da je Predsednik Srbije tzv. Boris Tadić prisustvovao desetogodišnjici obdeležavanja Srebrenice – niko ne objašnjava pitanjem: a zašto Boris nije progovorio, rekao neku rečenicu, za koji je kurac dolazio sakriven iza stotinu telohranitelja, da šuti i jedva čeka da se ovo Sranje završi i da se helikopterom vrati u Srbiju. Njegovo polaganje venca ima simboličnog smisla koliko i moje prisustvo na brdu oko Potočara: ali, kako je on Predsednik Srbije, najmanje što je mogao da učini jeste da kaže Nešto: da, recimo, osudi zločin, da se zgrozi nad likvidacijom Bošnjaka koji su ubijani Naredbom iz Beograda, da kaže da mu je neprijatno ili da stidljivo pomene genocid koji je toliko grozan da udara u glavu svakog prisutnog. Ništa od toga: negde u četvrtom redu, okružen telohraniteljima, Tadić je izdržao par sati stajanja na nogama, da bi se – čim se ukazala prilika – vratio u Srbiju, položio venac, boli ga demokratski penis za Srebrenicu, nemoj samo da on ima nekih problema u Srbiji!

Istorijska šansa da Srbin-Predsednik otvori usta i kaže koju reč o Nezapamćenom Zločinu – pred porodicima ubijenih koje su sve vreme čekale da im netko iz

Srbije objasni o čemu se radi: je li ovo genocid ili nije, je li ovo zločin nezapamćenih razmera gde se za sat streljalo 100 ljudi – ostala je propuštena. Boris Tadić, kao da je bio na EXIT-u, gde, takođe nije bilo nikakvog saučešća sa žrtvama Srebrenice, uprkos najavama da će se u ponoć na minut prekinuti svi koncerti a potom da će pesma «I Saved The World» Eni Lenoks (Annie Lenox) biti prigodna zamena – prošao je radikalski dobro. Ćutanjem. Što se od šešeljevskog EXIT-a i očekivalo.

Ni reč, naravno, Tadić nije rekao, ništa nije objasnio, nije

se opravdao, taman posla da izvini. Što će reći da je FK «DR Kalašnjikov» savršeno odradio svoj posao: danas su u srpskoj mentalnoj javnosti Srebrenica & Bratunac jednako užasni po svakoj matematici, srpski i muslimanski zločini jednako strašni, sve se svelo na RTS-ravnotežu, pola sata za Srebrenicu, pola sata za Bratunac, logično je da osam tisuća genocidno ubijenih poredimo sa naših nepostojećih tri i po hiljade, njihove smanjimo a naše povećamo – Zločin je Zločin, svejedno je da li ubijeno deset tisuća ili jedan čovek, pa nije

valjda dotle došlo do matematikom merimo «spontane masakre» koji jesu spontani jer su emocionalno nepredvidljivi, pravoslavno utemeljeni i, nekako, prirodni, osvetnički, pizda im lepa materina!

Uostalom, priopćenje Srpske Vlade u kojem se osuđuju «svi zločini» a redom se navode Bratunac pa tek onda Srebrenica – govori o uspehu države Srbije da se suprostavi Lažima; nema zločina, nema genocida, nema likvidacije, nema masakra (sem «spontanog»), nema žrtava, nema ničega. Srbija je ovo, brale! Nevina do jaja: tko ne veruje neka pita Borisa Tadića!

Osveta je znak slabosti

Inicijativa mladih za ljudska prava organizovala je 11. jula odlazak na srebreničku komemoraciju u Potočarima. Na put je krenulo sedamdesetak građana, studenata, novinara, nevladinih aktivista iz Srbije i inostranstva. Na putu iz Srbije za Potočare sa bosanske obale Drine od Zvornika, Čelopeka, Konjević Polja restorani sa imenima kojima je mesto na drugoj obali Drine – »Obrenovac«, »Avala«, »Srpski sokolski dom«, nedernuti poster lidera Srpske radikalne stranke iz Beograda, optuženih ili osumnjičenih za ratne zločine u Hrvatskoj i Bosni. Pravoslavnih crkava ima više novih nego patiniranih, a džamija samo onih u izgradnji, svuda ćirilica, ponekad latinica, promiču osnovne škole i domovi kulture, najčešća mesta egzekucije srebreničkih muslimana od 11. do 19. jula 1995.

U Memorijalnom centru Potočari pored Srebrenice 11. jula je sahranjeno još 610 Srebreničana nestalih od 10. do 19. jula kada je pre deset godina Vojska RS osvojila ovu zaštićenu zonu

UN. Najmlađi ukopan 11. jula 2005. je imao 14 godina.

Leži pored 1.389 identifikovanih. Na spomen groblju je predviđeno više od 9.000 mesta za ukop. Na području opštine Srebrenica pronađeno je 87 masovnih grobnica. Poslednja je pronađena dva dana uoči 11. jula, nekoliko stotina metara od Memorijalnog centra.

Srebrenica je od grada sa 72,9 odsto predratnog bošnjačkog danas grad sa 67,6 odsto srpskog stanovništva, a od srebreničke »bijeke džamije«, kako su je zvali, nije ostao ni kamen na kamenu.

Saobraćajni znak za Srebrenicu napominje da je to vazдушna i termalna banja. »Grobnice Srebreničana će se još godinama pronalaziti«, emituje BiH radio tog julskeg jutra.

U Potočare 11. jula stižu kola sa registracijama iz čitave bivše SFRJ i najmanje 147 autobusa sa polaznim stanicama iz čitave Bosne. Umesto odredišta, na svim autobusima piše »Dženaza« (sahrana). Bratstvo i jedinstvo posle 14 krvavih godina i stotina hiljada bosanskih, hrvatskih i kosovskih mrtvih.

U Memorijalnom centru ređaju se govornici u tamnim odelima. Za najveći zločin u Evropi posle Drugog svetskog rata i kako proizilazi iz presude generalu Vojske RS Radoslavu Krstiću »zločina genocida blizu 8.000 Bošnjaka u Srebrenici" koji je osuđen na dugačkih 35 haških godina, biraju se reči. Sulejman Tihić iz Predsjedništva BiH i Mustafa Cerić, reis ul ulema Islamske vjerske zajednice u BiH govore o "genocidu Srebreničana" i "osveti koja treba da bude pravda". Na zeleno uokvirenim osmrtnicama oko groblja piše da se "na Ahiret preselila žrtva genocida". Za zločin u Srebrenici Haški sud je optužio 14 civila i vojnika iz SCG i RS.

Šef diplomatije Velike Britanije, ambasador SAD za ratne zločine, predsednik Haškog suda, predstavnik generalnog sekretara UN pripovedaju o »pokolju« i »masakru« Srebreničana. Samo Pol Volfovic (Paul), predsednik Svetske banke, ne preza od reči »genocid«: »Ovo je najgori genocid posle Drugog svetskog rata«, kaže bankar.

»Želja za osvetom je prvi znak slabosti. Zločini nemaju ni naciju ni vjeru.

Negacija ovog genocida je posljednji oblik genocida«, govore predstavnici svetovnog i verskog Sarajeva na komemoraciji. Srbe tog dana u Potočarima niko ne pominje. Predstavnici Rasim Ljajić, Boris Tadić, Ranko Krivokapić, čute.

Umesto njih govori mitraljeski rafal iz pravca Bratunca. Srpski običaj radovanja na svadbi, pri ispraćaju regruta i slavljenja sportske pobeđe.

Jul je mesec antifašističke borbe i u Srbiji i u Bosni i u Crnoj Gori.

Lane, dok je u Potočarima počinjao obred pognutih glava, u Beogradu je počinjala kićena ceremonija inauguracije Tadića za predsednika Srbije. Srećni novi predsednik je u istom dahu sa Srebrenicom 1995. nabrajao Jasenovac i Jadovno 1941. Predsednik svih građana Srbije nije pominjao Prijedor, Lovas, Vukovar, Malu Krušu i Veliku Hoću, Suvu Reku i Dobre Vode, osam batajničkih lokacija sa mrtvim kosovskim Albancima u Srbiji.

Prosjak-invalid pozdravlja u Potočarima: »Selam alejkum. Imate li braćo i sestre pola marke ili marku da mi date, da brašna kući kupim. Želim da vam djeca školu završe, ko nije završio i posao dobiju«.

Počinje dženaza. U deset redova po 61 tabut. Sahranjuju se po islamskom verskom običaju, jer su ubijani samo zato što su po mišljenju ubica bili muslimani, iako neki ni vernici bili nisu, ili su bili premladi da bi bili bilo šta. Male sanduke, u obliku kolvke, bez drvenog poklopca, samo zelenim platnom prekrivene, da duši sudnjeg dana ništa ne smeta kada se uzdiže, objašnjava predstavnik Islamske verske zajednice iz Beograda, koji je takođe otišao na komemoraciju, prenose iz ruke u ruku.

Pokretna traka za mrtve.

Spikeri se izmenjuju čitajući imena identifikovanih dečaka, mladića i staraca. Devet iz porodice samo Abdurahmanovića.

Od Ahmetovića 24. Koliko ima prezimena koji počinju samo slovom »a«. Koliko

članova porodice ima svaki onaj ubijeni čije ime počinje slovom »a«. I tako do kraja abecede. Na groblju je parkiran buldožer. Na 398 prošlogodišnjih grobova već je izrasla trava, ili je zasađeno cveće.

"Nisu bili stari da nekome zagriješe", govori starica iz kolone koja ispraća mrtve. Druga me pita odakle sam. »Iz Beograda, gospodo«. »Hvala ti dijete što si došla izdaleka da podijeliš s nama našu muk«.

Dvanaestogodišnjak žute kose i plavih očiju koji sa majkom sahranjuje oca ubijenog pred deset godina, rida. Koščata ramena mu se grče. Neće ni vodu ni sok od prolaznika. »Dobro uči. I on i kćerka su đaci generacije«, kaže majka sa licem koje se ne pomera.

Poslednji utisak putnika iz posrbljenih Potočara je drvena tabla ispred porodične kuće na dan obeležavanja srebreničke tragedije, pored koje je tog dana moralo da prođe oko 70.000 Bošnjaka. Na njoj se bešćutno nudi: "Prasadi na prodaju. Cena 3,80 KM".

U Bratuncu provociraju putnike beogradskih autobusa na povratku iz Potočara. Lane je jedini autobus koji je vozio iz Beograda za Potočare kamenovan u Bratuncu.

Ove godine dva su autobusa koje je angažovala YIHR. Putnicima koji se iz Potočara vraćaju u Beograd, Suboticu, Novi Sad, Kraljevo, Prijepolje, Bratunčanin pokazuje tri podignuta prsta. Druga dvojica podižu ruke savijene u laktovima, na način molitve muslimana i zatim sa obe ruke hvataju mesto na kojem se spajaju nogavice pantalona.

T. K.

Ideologija „Države Izlaza“

Na programu nacionalne televizije gledaoci imaju mogućnost da vide, u svoj sveobuhvatnosti nepodnošljive realnosti blata i kulta zaborava, kako se „Država Izlaza“ pretvorila u vrednosni antagonizam onoga iz čega je nastala. Naime, svake večeri na drugom kanalu RTS-a emituju se snimci sa EXIT festivala. Da je snimanje emocija na iskrivljenim licima

masovnog događaja u Srbiji koji izaziva nepodnošljivi osećaj samosažaljenja i stida. Taj osećaj ne može ublažiti ni pogled na najveći i najbolje ozvučeni *stage*, u trenutku ispijanja boce hladne *Sinalco-Cole*. Nije problem „Države Izlaza“ ni u izvođačkom, do besmisla raznovrsnom *line-up*-u koji pak služi dovlačenju, u klaustrofobični i neosvetljeni prostor tvrđave, malopre

detaljniji osvrt. Festival je nastao 2000. godine kao spontana stodnevna muzička pobuna na talasu sveopšteg političkog bunta mladih protiv autokratskog režima. EXIT je imao tu nesreću da u prvoj godini postojanja iscrpi kohezioni politički alibi svog nastanka. Festivali koji su usledili imali su sve očigledniju političku krizu identiteta jer su mladi 2000. pored zajedničkog neprijatelja

mladih ljudi svrsishodno i opravdano organizatori su nas naučili još na prošlogodišnjem EXIT-u kada je na svim festivalskim ulazima bilo istaknuto dobronamerno upozorenje „**Ulaskom ste se složili da budete snimljeni**“. Sublimirana poruka ovog natpisa je, pretpostavljam, trebala da glasi: *Samom kupovinom karte za festival, koji ove godine podržava MTV-konzern, na Vas je prenet odgovornost da u brendu EXIT-a pronađete svoje mesto i otkrijete svu lepotu egzibicionizma koji je do sada bio vaš lični, duboko skriveni dar.*

Nije problem „Države Izlaza“ u zastrašujućoj estetici

spomenute progresivne mase srpske omladine. Na kraju, nije problem „Države Izlaza“ ni u sponzorskoj politici festivala koja vam onemogućava da operete ruke ukoliko niste kupili vodu tautološkog logoa (o ideološki nepodobnim brendovima ne vredi trošiti reči).

Sve navedene devijacije mogu se otkloniti slobodom izbora da na festival (ne)odete. Dakle, ako se moralni problemi kvazi-elitizma i (ne)pristajanja učestvovanja u mehanizmima korporacijske politike mogu staviti po strani, problem uvredljive političke dvomisli „Države Izlaza“ zaslužuje nešto

imali još samo zajedničke frustracije odrastanja u Srbiji i zajednički šizofreni vrednosni sistem.

Tako se EXIT prve godine nakon demokratskih promena našao u procepu između zahteva komercijalnog i angažovane političke uloge koja je u Srbiji, ukoliko nije populistička, surovo neisplativa.

U prve četiri godine prevagu je odnela koncepcija razvoja komercijalnog muzičkog festivala, dok je plasiranje političkih poruka bilo marginalizovano uz pomoć pijace NGO i kampanja te godine aktuelnih donatora koje su popunjavale

budžetske nedostatke festivala.

Do naznake promene odnosa prema vrednostima građanskog društva došlo je na konferenciji za novinare krajem juna kada su organizatori najavili obeležavanje desetogodišnjice maskra 7.800 srebreničkih Bošnjaka minutom ćutanja i gašenjem muzike na festivalu.

Usledili su politički pritisci sa različitih strana, na različite načine dovodeći u pitanje budućnost festivala. Odluka je odmah ublažena u prepoznatljivom EXIT *svižadovoljni* stilu, idejom organizatora da se u ponoć između 10. i 11. jula na festivalu emituje poruka mira praćena pesmom „*Save the World Today*“.

Kakve veze ima masakar u Srebrenici sa vrednostima građanskog društva?

Premisa br. 1: Odgovornost (građanska) i istina (sudska) su deo korpusa tih vrednosti;

Premisa br. 2: Deset godina nakon završetka rata na prostoru nekadašnje SFRJ nastavlja se sa vrednosnom i normativnom relativizacijom zločina počinjenih u ime nacije.

Zaključak: Na mladim ljudima leži odgovornost za suočavanje sa prošlošću i borbu za promociju vrednosti građanskog društva.

Stvaranje svesti među mladim ljudima o uzrocima koji su do rata

Na main stage-u tog jutra je grupa mladića u retro obrijaneglaveimišići stilu nosila ćirilični transparent: "Srbijo, ne gazi po svojim žrtvama". Srbija je pregazila svoje žrtve onog trenutka kada je od građanina napravila žrtvu

doveli, ratnim zločinima koji su u tom ratu počinjeni i individualnoj odgovornosti počinioca deo su *vrednosnog sistema* - neophodnog preduslova svih integracija.

Mladi ljudi uspeće da otklone uzroke rata koji su vodili njihovi roditelji samo ako se sa tim zločinima suoče rasterećeni nasleđa prošlosti. Sticajem okolnosti, na Srbiji leži najveća odgovornost jer su najteži zločini počinjeni u njeno ime. Srebrenica je po svojoj brutalnosti i masovnosti simbol tog zločina.

Nakon prvih 20 minuta 11. jula bilo je jasno da se neće obeležiti desetogodišnjica genocida nad srebreničkim Bošnjacima. Usledila su kontradiktorna objašnjenja organizatora i policije koja su se pozivala na različite aspekte bezbednosti učesnika. Tako su bezbednost učesnika i bezbednost **prećutnog konsensusa o važećoj političkoj realnosti relativizacije** u Srbiji sačuvana gotovo neprimetno.

Na main stage-u tog jutra je grupa mladića u retro obrijaneglaveimišići stilu nosila ćirilični transparent: "Srbijo, ne gazi po svojim žrtvama". Srbija je pregazila svoje žrtve onog trenutka kada je od građanina napravila žrtvu, mada kauzalitet ova dva pojma ide u oba pravca. Nakon toga, Srbija je, zajedno sa drugim učesnicima rata pogazila sve ostalo... Pregaženim žrtvama svi dugujemo pravdu i povratak dostojanstva. Pravda i dostojanstvo su opet vrednosno pitanje. "Država Izlaza" odbacila je te vrednosti licemernom nedorečenošću. Tako je "Država Izlaza" zatvorila krug stopivši se sa vrednosnim okruženjem iz kojeg je izrasla i na čijoj negaciji je gradila identitet.

Vladimir Milovanović

*"Monday finds you like a bomb
That's been left ticking there too long
You're bleeding
Some days there's nothing left to learn
From the point of no return
You're leaving..."
(Annie Lennox)*

Emisija "Most" Radija Slobodna Evropa 17. jula Dva viđenja Srebrenice

Voditelj Omer Karabeg: U najnovijem Mostu Radija Slobodna suprotstavili smo smo dva dijametralno suprotna pogleda na srebrenički masakr, koja su karakteristična za današnju Srbiju. S jedne strane, postoji napor da se javnost suoči sa istinom o najvećem zločinu u Evropi posle Drugog svetskog rata, dok se s druge strane susrećemo sa njegovim potpunim negiranjem.

Učesnici polemike su lideri dve organizacije mladih - Andrej Nosov, izvršni direktor Inicijative mladih za ljudska prava i Mladen Obradović, predsednik Glavnog odbora Otačastvenog pokreta "Obraz". Gospodine Nosov, mislite li da građani Srbije znaju punu istinu o onome što se dogodilo u Srebrenici?

Nosov: Mislim da ne. Ne samo o Srebrenici, nego i o oružanim sukobima na prostoru bivše Jugoslavije. U Srbiji vlada atmosfera u kojoj ljudi ne žele da se bave skorijom prošlošću. Jednostavno odbijaju da prihvate činjenice o zločinima.

Obradović: Ja smatram da istina o svemu onome što se događalo u Srebrenici i u njenoj okolini od 1992. do 1995. godine, još uvek nije dovoljno prisutna, niti u Srbiji, niti u drugim zemljama na prostoru bivše Jugoslavije, pre svega zbog ogromne medijske hajke koja se, evo svi smo svedoci, naročito u poslednjih mesec dana, intenzivno vodi protiv srpskog naroda i protiv onih Srba koji su bili naši najistaknutiji predvodnici u to vreme. Reč je, naravno, o doktoru Radovanu Karadžiću i generalu Ratku Mladiću.

Nosov: Ne vidim da se vodi neka hajka protiv srpskog naroda. Ono što sigurno znam, to je da su Karadžić i Mladić optuženi pred Haškim tribunalom i da za njima postoji poternica Haškog tribunala i u Srbiji, a i u svim drugim zemljama bivše Jugoslavije. Ne mislim da postoji bilo kakva vrsta hajke. Ono što postoji je poricanje činjenice da je u Srebrenici izvršen genocid, što je utvrđeno u presudi Haškog tribunala Radoslavu Krstiću, jednom od najbližih saradnika Mladića.

Obradović: Činjenica je da se vodi hajka protiv srpskog naroda. Evo vam samo jedan primer. Televizija B 92 je 11. jula čitav program posvetila komemoraciji u Potočarima. Sutradan, kada je vršen pomen srpskim novomučenicima, koji su stradali u tom kraju, to je samo onako uzgred spomenuto u vestima, a o muslimanskom događaju se pričalo čitav dan na toj televiziji, neprekidno su išli direktni prenosi, komentari itd. Slično je bilo i kada su prikazivani snimci zločina iz tog nesrećnog rata. Kada su prikazivani snimci ubijenih muslimana, onda se to opet vrtelo danim, a kada je trebalo prikazati snimke ubijenih Srba, toga, naravno, nije bilo. Ista je situacija i na mnoštvu medija u Srbiji. Što se tiče presuda Haškog tribunala, taj tribunal, pre svega, nije ni legalna, niti legitimna institucija. Podsetiću vas da je takozvani Međunarodni sud za ratne zločine na prostoru bivše Jugoslavije osnovan odlukom Saveta bezbednosti, koji nije ovlašćen da donosi takve odluke. Takve odluke može doneti samo Generalna skupština UN, koja je sličnu odluku donela nešto kasnije, osnovavši pre nekoliko godina Međunarodni sud pravde. Dakle, taj sud jeste i legalan i legitiman, ali SAD su saopštile da neće prihvatiti nikakve odluke tog suda koje su vezane za američke državljane. S kojim onda pravom SAD i uopšte bilo ko na Zapadu traži od nas Srba da priznamo Haški tribunal.

Nosov: Činjenica je da Amerikanci odbijaju da potpišu, odnosno da ratifikuju Rimski sporazum o os-

NOSOV: Ono što postoji je poricanje činjenice da je u Srebrenici izvršen genocid, što je utvrđeno u presudi Haškog tribunala Radoslavu Krstiću, jednom od najbližih saradnika Mladića

nivanju tog suda, što ja smatram lošim za međunarodnu pravdu, mislim da je to jedna velika greška američke politike. S druge strane ne bih se složio sa stavom gospodina Obradovića da je Haški tribunal nelegalan. Mislim da je doprinos tog tribunala jako veliki i da zapravo nismo ni svesni koliko je važno što u Haškom tribunalu postoji neviđena dokumentacija o zločinima počinjenim na prostoru bivše Jugoslavije i što se tamo mogu pronaći podaci, odnosno svedočenja i žrtava i očevidaca. To je prvi put u istoriji naroda na Balkanu da posle oružanih sukoba, posle ratova, postoji institucija koja kažnjava zločine. Gospodinu Obradoviću se ne sviđa što Zapad ili Amerika traže od nas da se suočimo sa prošlošću, ali za mene nije bitno šta od nas traže Evropska unija i SAD. Mislim da mi sami moramo da se suočimo sa prošlošću i da očistimo svoje dvorište upravo zbog nas samih. Mislim da je jako dobro što je B 92 prenosio komemoraciju u Potočarima i znam da je nije prenosila samo ta televizija. Ne slažem se da je to bio "muslimanski događaj", kako kaže gospodin Obradović. To je bila komemoracija žrtvama, sahranjeno je više od 600 ljudi i jako je važno što je javnost u Srbiji imala prilike da o tome čuje.

Obradović: Slažem se da se treba suočiti sa prošlošću, ali pod suočavanjem sa prošlošću pre svega podrazumevam raskid sa lažima. A jedna od velikih, možda najvećih laži, je upravo taj mit o Srebrenici, o tom izmišljenom genocidu koji su Srbi kobajagi počinili nad muslimanskim življem, što je jedna potpuna laž i besmislica. Uostalom, da su Srbi hteli da izvrše genocid nad bilo kime, pa zar bi na bilo koji način bila pošteđena muslimanska nejač, žene i deca, kao što je to bio slučaj u Srebrenici. Genocid bi bio da su Srbi tu, ne daj Bože, upali i da su pobili sve živo, od klevke, pa do staraca. Genocid je, s druge strane, u Srebrenici i u njenoj okolini učinjen upravo nad Srbima. Podsetiću vas da je oslobođenju Srebrenice iz jula 1995. godine prethodilo nešto strašno, užasno, grozno, o čemu vrlo malo možete da čujete i u samoj Srbiji, a kamoli u zapadnim medijima, a to su kontinuirani zločini koje su činile muslimanske jedinice iz Srebrenice i to 1992, 1993, 1994 i 1995. godine. Uostalom, Srebrenica je bila

jedna od takozvanih zaštićenih zona UN i u njoj nije smelo biti oružanih formacija. Međutim, dobro je znano da su tu sve vreme rata delovale muslimanske vojne formacije i poznato je kakve su sve zločine one počinile nad srpskim stanovništvom u okolini. Jedna od velikih laži je takođe i slučaj Sarajeva, gde se neprekidno samo govori o muslimanskom stradanju, a niko ne govori o tome da je na hiljade i hiljade Srba stradalo u Sarajevu. Evo, tek sada se ta istina otkriva. Videli smo da Vlada Republike Srpske polako izlazi sa dokumentacijom o tome. Podsetiću vas da je u Sarajevu procentualno stradalo najviše Srba, mnogo više nego Hrvata ili muslimana.

Nosov: Rekli ste da je Srebrenica bila zaštićena zona. Kako to da se zaštićena zona oslobađa?

Obradović: Oslobađa se zato što su u njoj bile oružane formacije koje su neprekidno delovale po okolnim srpskim selima.

Nosov: Vaš problem je u tome što vi govorite samo o zločinima koji su se dogodili nad našim narodom. Zločini su se dogodili i nad drugim narodima. Suočavanje sa prošlošću može da krene nekim svojim dobrim tokom tek onda kada mi prihvatimo neviđenu odgovornost koju imamo kao društvo za ono što se dešavalo drugim narodima i što je počinjeno od strane srpskih oružanih formacija. Ja sam za to da se svi zločini na prostoru Srebrenice ispituju i da se utvrde činjenice, dakle, da se kaže potpuna istina. A istina je da je u presudi generalu Krstiću utvrđeno da je u Srebrenici počinjen genocid. Iz Srebrenice su u tih nekoliko dana proterani svi muslimani. Autobusi koji su ih razvozili došli su iz Srbije. O tome postoje svedočenja očevidaca i priznanja krivice pred Haškim tribunalom, kao što je priznanje Momira Nikolića i Dragana Obrenovića koji vrlo detaljno opisuju šta se dešavalo u Srebrenici.

Obradović: Presude Haškog tribunala ne mogu ni na koji način da budu relevantne za ovo o čemu pričamo, zbog toga što je Haški tribunal nelegalan i izuzetno pristrasan.

Nosov: Da li to znači da će biti takođe pristrasan kada donese presude za zločine nad Srbima?

Obradović: Vrlo pristrasan, zato što su po pravilu presude koje se izriču nad muslimanima i Hrvatima u Haškom tribunalu neuporedivo lakše.

Nosov: Recite koje su to presude. Ja ću da se složim s vama, ako mi kažete primere.

Obradović: Uzmimo, recimo, šta se dešava sa Naserom Orićem. Orić je pred Haškim tribunalom optužen za neke potpuno minorne stvari. Optužen je za spaljivanje nekih kuća i za zlostavljanje nekolicine Srba koji su bili zatočeni od strane njegovih vojnika. Niko u Hagu ne govori o tome šta se desilo u tim srpskim selima, niko ne govori o stotinama i hiljadama

Srba koji su stradali u kraju oko Srebrenice, koji su bili žrtve Orića i njegovih formacija. Gde je tu komandna odgovornost? Zašto se u tom slučaju ne primene isti aršini i na Orića koji su primenjeni i na Srbe? Evo još jednog primera. Haški tribunal daje sebi za pravo da sudi ratnim liderima Srba, svejedno da li su oni s ove ili s one strane Drine, a istovremeno se oglašava potpuno nenadležnim za slučaj masovnih ratnih zločina koje su počinili državni zemalja NATO pakta, bombardujući Srbiju i Crnu Goru. U Hagu se takođe, s očiglednom političkom namerom, stalno odugovlačilo sa podizanjem optužnice protiv Tuđmana i Izetbegovića. Čekali su da ti ljudi umru, da ne bi mogli biti optuženi.

Nosov: Ja ne mislim da je Haški tribunal čekao da ti ljudi umru. Ono što znam, to je da država Srbija – to mogu da vam potvrde mnogi ljudi u Srbiji koji su se bavili "Olujom" i prikupljali dokumentaciju za Hag – nije želela da dozvoli istražiteljima Tribunala pristup Srbima iz Hrvatske koji su izbegli u Srbiju i koji su mogli da svedoče. To je uostalom zvaničan podatak koji je iznet i pred Savetom bezbednosti, mislim 1999. ili 2000. godine. Što se tiče NATO intervencije, tačno je da je postojalo nekoliko slučajeva, kao što su Grdelica, kao što je onaj most u Vojvodini, kao što je Aleksinac, kao što je Radio televizija Srbije, u kojima je, po mom uverenju, pošto ja to posmatram kao aktivista za ljudska prava, došlo do kršenja ljudskih prava i mislim da nije trebalo da NATO preduzme takve korake. Tužilaštvo Haškog tribunala je zauzelo drugačiji stav i to nema veze sa samim sudom, jer sud operiše po optužnici. Kad je reč o Oriću, ja ne znam da li ste pratili njegovo suđenje. Mediji u Srbiji su vrlo malo pisali o tom suđenju, i ne samo o tome nego i o drugim suđenjima za zločine nad Srbima, i to je, između ostalog, jedan od razloga što u Srbiji postoji uverenje da sud u Hagu ne sudi za zločine nad Srbima. Da ste pratili ta suđenja, videli biste da je postupak isti kao u procesima protiv optuženih Srba, identičan je način iznošenja činjenica. Vi govorite o stotinama i hiljadama Srba koji su stradali u Srebrenici. Gde su vam dokazi, gde su vam činjenice? Ne možemo da govorimo na nivou bapskih priča. Ne možemo praviti zaključke na osnovu onoga što smo čuli od nekog. Sve mora da bude dokumentovano, dokazano, moraju da postoje neki parametri, kao što to radi Haški tribunal, koji je u slučaju Krstić dokazao da je u Srebrenici izvršen genocid.

Obradović: I ja kažem da se u Srebrenici desio genocid, ali nad srpskim narodom, ne nad muslimanima.

Nosov: Ja ne mislim da se u Srebrenici desio genocid nad srpskim narodom, mislim da je postojala državna politika Srbije i vrha rukovodstva RS da se svi

muslimani istrebe, kao što je postojala ista politika u kontekstu Kosova da se istrebe svi Albanci.

Obradović: To je potpuno smešno. To je nešto što nikada nije krasilo nijednog srpskog političara, nijednog srpskog državnika, nijednog srpskog vojnika, nikada do sada u našoj istoriji.

Nosov: Mladić je, osvajajući Srebrenicu, rekao: "Poklanjamo Srebrenicu srpskom narodu".

Obradović: Nemojte, molim vas, da se svrstavate u isti tabor s onima koji tvrde da smo mi odjednom postali nekakvi genocidni ljudi, genocidan narod. A uvek do sada, u našoj istoriji, mi smo bili ti koji su trpeli genocid. I kako je sad moguće da smo mi odjednom postali toliki zločinci?

Nosov: Pustite istoriju, pustite Drugi svetski rat, sad govorimo o konkretnoj stvari. Evo, ja vas pitam: šta je Mladić rekao kad je ušao u Srebrenicu?

Obradović: A ja vas pitam zbog čega se neprekidno negira postojanje genocida nad srpskim narodom u Sarajevu i njegovoj okolini, u Srebrenici i njenoj okolini? Podsetiću vas da su u Srebrenici i njenoj okolini u potpunosti spaljena i uništena sva srpska sela. Pogotovo je to bilo krvavo u Bratuncu.

Nosov: Zna li vi koliko je muslimana ubijeno u Bratuncu, koliko njihovih tela iz masovnih grobnica treba da bude sahranjeno? Da bi postojao genocid, mora da postoji namera, a u slučaju Srebrenice upravo o tome je reč.

Obradović: Pa, očigledna je namera kada upadnete u selo na najveće srpske praznike, kao što su Božić ili Petrovdan.

Nosov: To da li ste upali na Božić ili Petrovdan nije baš toliko važno.

Obradović: Ma nemojte?! Pa, pitao bih vas da li bi vam bilo važno da je u tim događajima stradao - daleko bilo - neko od vaših bližnjih.

Nosov: Kakve veze ima Petrovdan s tim, molim vas?

Obradović: Očigledno je da je to smišljeno urađeno upravo na najveće srpske praznike, kada se Srbi malo opuste, kada ne očekuju napad. To je najveći dokaz o zločinačkoj nameri.

Nosov: Ne bih rekao da je to nekakav dokaz o zločinačkoj nameri. Ono što znam, što sam pročitao u relevantnim izvorima, što sam čuo od žrtava, što sam pročitao u vezi sa slučajem Krstić, je da je u Srebrenici počinjen genocid, da je rukovodstvo bosanskih Srba imalo nameru da istrebi i uništi sve bosanske muslimane u tom gradu i to je činjenica. Govorite o Sarajevu, ali nikako da pomenete da je tokom 44 meseca granatiranja tog grada, svakodnevnog, besomučnog, poginulo više od 10.000 građana, među kojima je bilo i Srba. Postoji onaj snimak Mladićevog naređenja u kome on kaže - granatiraj ovaj deo Sarajeva, pa

granatiraj onaj deo Sarajeva, a kad mu neko kaže da tamo ima i Srba, on ne reaguje na to.

Obradović: U Sarajevu su sve vreme postojale muslimanske oružane formacije. Kada iz Sarajeva dejstvuje muslimanska artiljerija po srpskim položajima, zar biste vi sedeli skrštenih ruku?

Nosov: Kako možete da govorite o artiljerijskom napadu na srpske položaje nad Sarajevom kad je Sarajevo bilo pod opsadom 44 meseca.

Obradović: Vratio bih se na presude Haškog tribunala, na koje se stalno poziva kolega Nosov. Pre svega, ta priznanja koja su data od strane Srba, to je ustvari bila najobičnija trampa. Ljudi priznaju nešto u zamenu za nagodbu sa sudom, koja se obično odnosi na smanjivanje kazne ili nešto slično. Upravo to je uradila Biljana Plavšić. A kad je reč o pristrasnosti Tribunala, evo vam još jednog primera. Ramušu Haradinaju je, bez ikakvih problema, data mogućnost da ode na sahranu svog brata, a posle toga je ekspresno pušten na slobodu i nikakva zapreka mu nije stavljena u smislu bavljenja politikom.

Nosov: To nije tačno. Govorite nešto što nije tačno.

Obradović: Kako nije tačno? Čovek je lepo najavio da će se baviti politikom.

Nosov: Najavio je da će tražiti odobrenje da se bavi politikom, koje još uvek nije dobio i verovatno ga neće ni dobiti.

Obradović: To ćemo da vidimo. A šta je drugo nego političko i javno aktiviranje upravo to kada on ode na sahranu svog brata?

Nosov: Čekajte, čoveku je umro brat, pustili su ga da ode na sahranu brata. Puštali su i druge da idu na sahrane.

Obradović: A da li bi Radovana Karadžića pustili da ode na sahranu svoje majke? Ili bi ga odmah tamo skembali, strpali u helikopter i odveli?

Nosov: On je begunac od pravde, tako da su vlasti dužne da ga uhapse i isporuče Tribunalu gde god se pojavi.

Obradović: Ne, to što Hag nudi nije nikakva pravda, to je najobičnija i najokorelija laž. To je, zapravo, jedan od mnogobrojnih vidova pritiska na Srbe i na srpski narod. Jer nakon svih tih haških priča o genocidu i svemu ostalom, po svemu sudeći, sledi priznavanje onih tužbi koje su protiv Srbije podnele Hrvatska i BiH za navodnu agresiju, nakon čega bi Srbija bila osuđena na plaćanje ogromne ratne odštete, koja se meri stotinama milijardi dolara. Sledeći korak bi onda, naravno, bio ukidanje Republike Srpske, koja bi bila proglašena za genocidnu tvorevinu. Uostalom, videli smo da o tome sve smeli je i otvorenije govore muslimanski lideri, kao pre neki dan u Srebrenici.

Nosov: Ja nisam čuo nijednog muslimanskog

lidera u Srebrenici da je to rekao. Čuo sam samo nekog građanina koji je uzeo mikrofon i to rekao. Ja vam još jednom ponavljam: ne možete da se zalažete za istinu i pravdu, a da istovremeno govorite samo o zločinima koje su drugi počinili nad Srbima. Zašto ne govorite o zločinima koji su za vreme Miloševićevog režima počinjeni nad Srbima? Da li gospodin Obradović zna da su „arkanovci“ po ulicama skupljali srpske izbeglice iz Hrvatske i vraćali ih u Erdut. Jednog čoveka su nakon torture ugurali u pseću kućicu, a posle ga naterali da se vrati u Hrvatsku, iako je on otuda pobegao, bežeći od "Oluje" i onog što mu se tamo dešavalo. Mi moramo da progovorimo o onome što je činila naša država, o onome što je, ako hoćete, činio naš narod, jer to je jedini put i jedini način da steknemo moralno pravo da postavimo sva ona pitanja koja gospodin Obradović sada postavlja.

Obradović: Zbog čega vi ni jednom do sada niste progovorili o užasnim i stravičnim zločinima koji su se dešavali nad srpskim narodom?

Nosov: To nije tačno. Ja prosto neću s vama da razgovaram o tome zato što vi ne govorite činjenično. Moja organizacija, recimo, jako puno radi na Kosovu.

Obradović: Činjenica je da je na bilbordima koje je vaša organizacija postavila širom Beograda...

Nosov: A vi ih uništili...

Obradović:...smišljeno prikazano stradanje muslimana, ali se niste potrudili da iste takve bilborde stavite kao spomen na stradanja Srba. Zbog čega?

Nosov: Gde da ih stavimo?

Obradović: U Beogradu.

Nosov: A zašto bi u Beogradu to stavljali? Jesu li u Beogradu stradali Srbi?

Obradović: Srbi su stradali širom srpskih zemalja.

Nosov: Opet te priče o srpskim zemljama.

Obradović: U Beogradu su stradali Srbi za vreme NATO agresije. Time biste pokazali da imate jednak pristup svim žrtvama. Uostalom, u Beogradu nije stradao nijedan musliman za vreme rata. U Beogradu nisu stradali ljudi koji se sahranjuju u Srebrenici.

Nosov: To nije tačno. U Batajnici je, gospodine Obradoviću, bio logor, i vi to znate.

Obradović: Ja govorim o muslimanima za vreme rata.

Nosov: I ja govorim o tome. U Batajnici je bio logor.

Obradović: To što pričate su najobičnije budalaštine.

Nosov: To nisu budalaštine, već činjenice.

Obradović: Zločini, koje vaša organizacija predstavlja na bilbordima, nisu se dešavali u Beogradu. Zbog čega onda u Beogradu ti bilbordi?

Nosov: Zato što je iz Beograda, ako ništa drugo, u Srebrenicu otišlo bar deset autobusa da transportuje muslimane, pošto je sve to prethodno bilo organizovano. Zato što Beograd mora konačno da stavi tačku na politiku koju Vi zastupate, a to je netrpeljivost prema svima onima koji su drugi i drugačiji. I zato je veoma važno što je predsednik Srbije Boris Tadić otišao u Srebrenicu. U Srbiji se moraju jasno osuditi zločini koji su počinjeni nad drugima, upravo zbog toga da Srbija ne bi više bila mesto gde se slobodno kreću oni koji su optuženi za ratne zločine. Onaj ko je počinio zločin nema pravo da ovde živi i da se slobodno šeta. Jer, kako je silovao u Višegradu, silovaće i u Beogradu.

Obradović: Jako je bitno da bilbordi o stradanju Srba u okolini Srebrenice budu postavljeni u Beogradu. Moramo da se sećamo onoga što se dešavalo nama, kao što se treba sećati i onoga što se dešavalo drugim narodima, ja to ne sporim, svačije žrtve poštujem. Nijedan normalan čovek neće opravdavati zločine. Mi osuđujemo sve zločine koje su počinili pripadnici srpskog naroda. ali isto tako tražimo da se oda dostojno poštovanje srpskim žrtvama. Prema tome, ako se zalažete za suočavanje sa prošlošću, morali biste da postavite i bilborde sa srpskim žrtvama. U protivnom, ne možete da držite pridike i da se zaklanjate iza parola o nekakvoj pravdi, o nekakvom nepristrasnom pristupu. Niko nema pravo da se na takav način poigrava sa našim narodom i sa državljanima Srbije. A pogotovo ne onaj ko se na tako besprizoran način odnosi prema Srbima, ko govori da nema nikakve veze da li su ti ljudi stradali na Božić ili na Petrovdan. Pa nemojte, molim vas, da se spuštate na takav nivo.

Nosov: To što su ljudi stradali za vreme praznika nije vam nikakav argument. Argument mogu da budu samo činjenice. Ja se apsolutno ne krijem iza pravde. Ja vam neću odgovarati na vaše optužbe da se mi bavimo samo zločinima nad drugima. To ostavljam Srbima koji žive u Bosni i na Kosovu i kojima naša organizacija pomaže.

Karabeg: Na kraju, molio bih da se vratimo osnovnoj temi - Srebrenici. Gospodine Obradoviću, po vama, šta se dogodilo u Srebrenici?

Obradović: Kada?

Karabeg: Jedanaestog jula 1995. godine.

Obradović: Vi pitate za 11. jul, ali ja ću se osvrnuti i na ono što se dešavalo pre toga, a desili su se stravični zločini nad srpskim narodom, za koje su upravo odgovorni Orić i njegove jedinice iz Srebrenice. A ono što se desilo 11. jula 1995. godine jeste oslobađanje Srebrenice od tih zlikovaca. I ono što se dešava svih ovih godina u vezi sa Srebrenicom jeste jedna strahovita manipulacija, strahovito izvrtnje čin-

Obradović: Da ste došli u Srebrenicu na Petrovdan, mogli biste da vidite momka koji je sa osam godina bio u muslimanskom zatvoru. Tamo je bio zlostavljan mesec dana, njegovi drugovi su bili pobijeni, a on je je pukim slučajem, samo uz Božiju pomoć, preživeo. To je istina. A ako već želite da govorite o istini, ja bih vas zamolio da konačno počnete da se na podjednak način bavite žrtvama i Srba i muslimana i Hrvata

su tamo iščitana. Čuo sam i ime jednog mladića koji je rođen iste godine kada i ja i pomislio sam da je to mogao da bude i moj vršnjak iz klupe. I preporučujem gospodinu Obradoviću da pogleda film koji je uradila agencija SENSE. Taj film se zove "Trijumf zla" i u njemu vrlo jasno možete da vidite

jenica i pokušaj da se spisak od 8.000 nestalih muslimana prikaže kao spisak ljudi koji su pobijeni u genocidu. U stvarnosti toga nema, svi ti spiskovi o kojima se govori su, pre svega, spiskovi nestalih. A ono što je potvrđeno i utvrđeno, to je da je stradalo negde oko 2.000 ljudi, čija su tela pronađena, a ti ljudi su mahom bili muslimanski vojnici koji su stradali prilikom vojnih operacija oko Srebrenice, između ostalog i prilikom pokušaja probijanja obruča oko Srebrenice. A da je to zaista tako potvrđuju i izveštaji koji su se pojavili ovih dana, a koje je uradila grupa izveštača iz Evrope i SAD na čelu sa profesorom Edom Hermanom sa Univerziteta u Pensilvaniji. Ti izveštaji pokazuju da je prilikom oslobađanja Srebrenice 2.000 muslimana stradalo mahom u pokušaju probijanja, dok je oko 3.000 uspelo da probije i da se domogne muslimanske teritorije. Naravno, od svega toga je kasnije napravljena velika manipulacija. Svi prvobitni izveštaji Svetske zdravstvene organizacije su u potpunosti prenebrignuti i stvorila se fama oko tih navodno 8.000 ljudi koji su stradali u genocidu. Ponavljam, genocida nije bilo, a bilo ga je prilikom stradanja srpskog naroda u okolini Srebrenice i Bratunca.

Karabeg: Vi, znači, smatrate da je 11. jula 1995. godine Srebrenica oslobođena i da nije bilo zločina u Srebrenici nad bošnjačkim stanovništvom, je li to vaše stanovište?

Obradović: Ne. Smatram da je Srebrenica oslobođena i da nije bilo genocida. Ne mogu da tvrdim da nije bilo pojedinačnih zločina. Pojedinačnih zločina je očigledno bilo. Čak i ako je reč o masovnim zločinima, ja ih u potpunosti osuđujem. Osuđujem, dakle, sve zločine koje su počinili pripadnici srpskog naroda, kao što osuđujem i sve zločine koji su počinjeni nad Srbima. Ali, samo želim da se ne vrši manipulacija činjenicama. Želim da se poštuje istina, a ta istina je da u Srebrenici nije bilo genocida.

Nosov: Moj stav o događajima u Srebrenici je potpuno drugačiji, a zasnivam ga na presudi Haškog tribunala generalu Krstiću, u kojoj je utvrđeno da je u Srebrenici počinjen genocid, na svedočenjima koja sam čuo, na pričama žrtava... Ja sam 11. jula na komemoraciji u Potočarima čuo mnoga imena žrtva koja

kako su se ti zločini desili, kako su se u Srebrenici odjednom pojavili toliki autobusi. U tih osam dana u Srebrenici se dogodio zločin koji će ostati zapisan kao mrlja u istoriji našeg naroda. Nažalost, ni deset godina nakon toga ljudi u Srbiji, uključujući i gospodina Obradovića, nisu spremni da prihvate činjenice u vezi sa tim zločinom. Po mom dubokom uverenju, poricanje genocida u Srebrenici biće kroz koju godinu kažnjivo, kao što je to danas slučaj sa poricanjem holokausta u Nemačkoj. Srbija, a to važi i za sve zemlje bivše Jugoslavije, mora da iskoristi modele koje su koristile zemlje poput Nemačke. To je neophodno zbog naše budućnosti, ali pre svega zbog svih onih ljudi koji su tamo stradali.

Obradović: Da ste došli u Srebrenicu dan kasnije, na Petrovdan, mogli biste da vidite momka koji je sa osam godina bio u muslimanskom zatvoru. Tamo je bio zlostavljan mesec dana, njegovi drugovi su bili pobijeni, a on je je pukim slučajem, samo uz Božiju pomoć, preživeo. To je istina. A ako već želite da govorite o istini, ja bih vas zamolio da konačno počnete da se na podjednak način bavite žrtvama i Srba i muslimana i Hrvata.

Nosov: Ja ne razumem taj vaš stav o podjednakom načinu, ne znam šta to znači.

Obradović: To znači da treba postaviti bilborde i o srpskim žrtvama, a ne samo o muslimanskim.

Nosov: Što vi niste postavili bilborde o Srebrenici?

Obradović: Mi nemamo para kao vi, mi nemamo para za bacanje. Ono što smo mi uradili, to je odavanje počasti žrtvama, pre svega Srbima koji su postradali u tom kraju. Znače, ja sam pravoslavno verujući Srbin i hrišćanin, ja mogu da učestvujem u verskom obredu Srpske pravoslavne crkve, ali ne i u verskom obredu muslimana koji se odvijao 11. jula u Potočarima.

Karabeg: Ako se slažete, ja bih da završimo ovaj razgovor. Mislim da je ovo prvi put da se u dijalogu nađu na jednoj strani organizacija kao što je Inicijativa mladih za ljudska prava, a na drugoj organizacija poput pokreta "Obraz".

Srebreničanke u vojvođanskoj skupštini

Od predsednika do čoveka

Predstavnici Pokreta majki enklava Srebrenice i Žepe i Inicijative mladih za ljudska prava (u daljem tekstu YIHR) razgovarali su 29. juna sa predsednikom Skupštine Vojvodine Bojanom Kostrešom u zgradi Skupštine Vojvodine. Majke Srebrenice su predstavljale Zumra Šehomerović i Sabra Kolenović, a YIHR izvršni direktor Andrej Nosov i koordinator programa zaštite ljudskih prava

„Usvojite tu deklaraciju, pa makar zbog toga ne bili sutra predsjednik. Bar budite čovjek“

Dragan Popović. Kostreš je majkama Srebrenice predstavio inicijativu poslaničkog kluba Zajedno za Vojvodinu da poslanici skupštine Vojvodine deklaracijom osude zločin u Srebrenici i rekao da su časnici vojvođanske skupštine pristalice otkrivanja i priznavanja istine, te kažnjavanja svih ratnih zločinaca. Naglasio je da je skupština Vojvodine još 2002. godine usvojila rezoluciju kojom traži punu i безусловnu saradnju sa Haškim tribunalom.

Skupština Vojvodine je uvek prednjačila u razjašnjavanju teških tema, rekao je Kostreš i dodao

da se nada da će tako biti i 2005. Rekao je da će, ako skupština 30. juna ne usvoji predloženu deklaraciju, to učiniti Izvršno veće Vojvodine.

Zumra Šehomerović tražila je od Kostreša da pokrajinski poslanici urade sve što je moguće kako bi otpočeo proces priznavanja istine u Srbiji, jer bi „žrtvama bilo veoma važno da bar jedna institucija u Srbiji prizna zločin u Srebrenici“. Ona je apelovala na vojvođanske vlasti da izvrše što jači pritisak na Beograd kako bi se i republički poslanici suočili sa srebreničkim masakrom.

Pozdravila je napore pokrajinskog rukovodstva da se svi zločinci privedu pravdi i utvrdi istina.

Sabra Kolenović misli da veliki broj mladih ljudi u Srbiji razmišlja drugačije od svojih roditelja.

Zbog tih mladih ljudi, prema njenim rečima, današnja generacija političara je dužna da kaže istinu i kazni zločince. Time bi se skinuo teret sa novih generacija koje nisu krive za rat i zločine. I ona je zahtevala od Kostreša da se usvoji deklaracija, da skupština Vojvodine jasno prizna zločin u Srebrenici i odredi se prema njemu.

„Usvojite tu deklaraciju, pa makar zbog toga ne bili sutra predsjednik. Bar budite čovjek“, zaključila je Kolenović.

Nosov je predložio Kostrešu da Skupština Vojvodine primeni neki od mehanizama vansudskog utvrđivanja istine u sklopu mera tranzicione pravde. To bi mogla biti parlamentarna komisija koja bi omogućila žrtvama zločina da se obrate poslanicima i ispričaju istinu o ratnoj prošlosti. Komisija bi mogla da utvrdi sve okolnosti o učešću građana Vojvodine u sukobima u bivšoj Jugoslaviji.

Kostreš se obavezao da će predložiti pokrajinskoj skupštini da se osnuje takvo ili slično telo za utvrđivanje istine.

Dragan Popović

Sa promocije knjige "Srebrenica – od poricanja do priznanja"

Kolektivna krivica se ne dobija, već se uzima

Knjiga „Srebrenica – od poricanja do priznanja“ u izdanju Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji (HOPS) promovisana je 23. juna u beogradskom Centru za kulturnu dekontaminaciju (CZKD). Knjigu su predstavili dr Latinka Perović, istoričar, Sonja Biserko, predsednik HOPS-a, Ana Miljanić, izvršni direktor CZKD i Radovan Kupres, programski direktor Inicijative mladih za ljudska prava. Zbog inspirativnih detalja prenosimo šire delove Kupresovog izlaganja.

"Kada se iz ugla nečega što bismo nazvali politički korektnom Srbijom govori o Srebrenici, često, možda i najčešće, pominje se stid kao osećanje koje nas ispunjava pri suočavanju sa istinom o genocidu počinjenom, hteli mi to ili ne, i u naše ime i, van svake sumnje, pomoću našeg novca. Neko je morao platiti svu tu municiju kojom su ubijene hiljade ljudi, svaki litar goriva potrošen u toj „akciji“, svaki obrok za anagažovane mnogobrojne egzekutore... Zvuči nedopustivo cinično, ali istina je ponekad i takva – mi, nazovi građani, poreski obveznici države u rukama zločinačkog udruženja, bili smo, onako bedni i nesiti, neka vrsta donatora genocida.

Moram da kažem da mi pozivanje na stid deluje pomalo neprimereno, izlizano i moralistički površno. Kada razmišljam o Srebrenici i naročito nakon svega što sam našao u knjizi o kojoj danas govorimo, obuzima me strah. I ne bih rekao da u tom strahu ima ičeg iracionalnog. Jednostvano, genocid ima svoje pravilnosti, logiku, ima određene neizostavne

elemente. Jedan od tih neizostavnih elemenata je i ideologija. I plašim se da ne primećujem slabljenje moći one ideologije koja je pre deset godina omogućila genocid u Srebrenici.

Njen dominantan uticaj prepoznajem svakodnevno u javnom govoru Srbije, u onome što vlasti čine ili, pak, ne čine, u orkestriranim medijskim naporima da se zločin do besmisla relativizuje...

Ova velika i izuzetno obimna knjiga sačinjena je od vrlo raznorodnih tekstova. Kod mene je, ipak, najsnažniju emotivnu reakciju izazvala jedna novinska reportaža, štampana pri kraju knjige, koju je napisao poznati beogradski novinar Zoran Petrović Piroćanac koji je imao tu profesionalnu "sreću" da sa srpskim osvajačima ili, iz njegovog, kao i iz ugla većinske Srbije "oslobodiocima Srebrenice", u julu 1995. uđe u grad. Reportažu je objavio beogradski magazin „Intervju“ pod naslovom koji, zaista, mnogo govori: „Počelo je krećenje grada“.

U podnaslov teksta izvučen je navodni citat sredovečne Muslimanke: „Hvala vam, djeco, za vodu, hranu i sve što ste nam pružili. Da je bilo obrnuto, naši bi sve vaše pobili i poklali“.

Autor primećuje i da fabričke i fiskultarne sale, u koje su sabijeni Srebreničani i mnogobrojne izbeglice koje su bile u gradu, **smrde na loj**, primećuje i da su se isti ti ljudi nemarno odnosili prema imovini i gradu tokom tri godine opsade, pa sada Srbi imaju dosta problema da sve dovedu u red.

Prenosi nam razgovor dvojice Srba koji su već krenuli u renoviranje - **Za Srebrenicu ti sada treba sto kila tamjana, da se sve okadi, jašta.**

- **Ma, treba i slanine, brate. Kad miris slanine uđe u zidove, ostaje zauvijek.**

Strah me je zato što se Piroćančev tekst i deset godina kasnije savršeno uklapa u najveći deo medijske ponude u Srbiji. I u savršenom je saglasju, recimo, sa zastrašujućim cinizmom saopštenja Svetog sinoda SPC u kojem se osuđuje ubistvo **ŠEST** srebreničkih Muslimana nekoliko dana nakon što je emitovan video snimak na kojem su izbrojali taman toliko žrtava. Pogubljenja onih mučenika koje oko kamere nije uhvatilo ne osuđuju se, jer, bože moj, možda se nisu ni dogodila.

Možda i dalje te navodne žrtve glasaju na izborima, kako kaže vladika Atanasije Jevtić.

Vratću se još malo na Piroćančev tekst, na njegov najoptimističniji deo. On kaže: „Podrinje će biti potpuno srpsko i to je izuzetno važno za XXI vek, jer će potencijal Drine donositi znatne prihode Srbima. To znaju i Milošević i Karadžić i zato su Muslimani tako uporno nastojali da se prilepe za Drinu. A ako se sagrađe ove hidrocentrale? Studije govore o čak 22 koje bi se sagradile uz postojeće. No, nije još sve okončano...“.

Piroćanac je, dakle, nesumnjivo svestan genocidne prirode plana „operacija Srebrenica“ i linije komandovanja u realizaciji tog plana.

Srebrenički genocid izvršen je 90-ih godina 20. veka. U eri masovnih komunikacija, u

globalnom selu, čiji je i Srbija, uprkos svim izolacijama, bila deo. Bedan je argument da neko nešto nije znao, a posebno da i dalje ne zna.

Oko Miloševićevih, Karađžićevih i Mladićevih genocidnih planova ne dopuštam mogućnost da je bilo kome pismenom još nešto nepoznato i nejasno.

Strah me je od mog jakog utiska da se za genocid zna, ali da se on u velikoj meri „razume“ ili čak odobrava. I strah me je od toga što se to „razumevanje“ genocida, davanje legitimnosti genocidu, predano pokušava preneti i na generacije koje s tim genocidom zaista nemaju ništa.

I jedina nada koju imam naspram sveg straha jeste da je moguće nekako upozoriti te generacije koje dolaze da ne nasedaju, jer je ono što im se pokušava prodati sa relativizacijom zločina i glorifikacijom zločinaca zapravo kolektivna krivica. I da je kolektivna krivica kao virus side – ne dobija se, nego se uzima".

Izložba fotografija „Srebrenica: Sećanje za budućnost“ Slike kojima nije potreban tekst

U beogradskom Centru za kulturnu dekontaminaciju (CZKD) 10. juna otvorena je izložba fotografija – „Srebrenica: sećanje za budućnost“. Otvaranju su prisustvovali predstavnice Udruženja Pokret majki enklava Srebrenica i Žepa, delegati nevladinih organizacija i brojne ličnosti javnog i kulturnog života Srbije. Izložbu su koncipirali kancelarija Fondacije Hajnrih Bel (Heinrich Boell) za jugoistočnu Evropu, te sarajevske organizacije „Istraživačko dokumentacioni centar“ i „Kult B“. Od dvadesetak organizacija iz Srbije među organizatorima izložbe je bila i Inicijativa mladih za ljudska prava.

Na izložbi koja fotoapara-

tom i kamerom svedoči o strahotama Srebrenice i užasnoj sudbini civilnog stanovništva fotografije su izložili Rodžer Hačins (Roger Hutchins), Darko Bandić, Aćif Hodović, Žil Pere (Gilles Peress), Muhamed Mujkić, Aćif Hodović, Pol Lov (Paul Lowe), Danilo Krstanović, Almin Zrno, Zijah Gafić i Simon Norfolk.

Potresni su prizori života civilnog stanovništva koje je doživelo genocid ili je prisilno premešteno iz Srebrenice, snimci njihovih ličnih stvari, identifikacija posmrtnih ostataka ubijenih u toj bosanskoj enklavi.

Izložbu je otvorila Borka Pavićević, direktor CZKD rečima: „Ova izložba je važan trenutak u procesu suočavanja sa prošlošću. Ovo je i način da odamo poštu žrtvama stravičnog zločina u Srebrenici“. Zatim je reč dobila Azra Džajić, jedan od autora knjige „Srebrenica – sećanje za budućnost“. Ona je u ime Fondacije Bel rekla: „Ovo je sećanje radi naše zajedničke budućnosti.“

Ovaj genocid ne smemo prekriti velom ćutnje. Sve žrtve moraju biti identifikovane, mora im se dati obeštećenje i mora im se vratiti dostojanstvo. T a k o d e , svi zločinci moraju biti privedeni pravdi. Želimo da naši prijatelji u

Srbiji dobiju podršku za napore koje ulažu u promociju istine. To je veoma značajno za perspektivu stvarnog i sigurnog mira u našem regionu. Ovu izložbu će videti građani Vašingtona, Brisela, Sarajeva... Nadamo se da će i ova izložba doprineti formiranju međunarodnog stava o genocidu koji se dogodio u Srebrenici“.

Zatim je reč dobila Gizela Kalemah (Gisela Kallenbach) koja u Evropskom parlamentu predstavlja stranku "zelenih". Rekla je da su je „ove slike ostavile bez teksta“. „Nedostaju mi reči. Vidimo skelete ubijenih i bol njihovih porodica. Ovo je sećanje na zločin koji je bio planiran i nameran. Istina se ne može trajno potisnuti. Mnogo očekujemo od Srpske pravoslavne crkve. Masovno ubistvo u Srebrenici predstavlja otvorenu ranu Evrope. To se ne sme više nikada ponoviti. Istorijski je momenat što se jedna ovakva izložba može prikazati u Beogradu“.

Kada Hotić iz Udruženja majki i žena Srebrenice ispričala je svoju priču: „Bila jednom jedna Srebrenica u kojoj su živeli ljudi različitih nacionalnosti. Volela sam Srebrenicu. Godine 1992. Srebrenica postaje logor. Zli ljudi su grad zasipali granatama i svim drugim mogućim oružjem. Tamo

se umiralo od gladi.

Ujedinjene nacije su nas prevarile kada su nam obećale da će nas zaštititi. Svi smo bili svedoci masovnog ubijanja,

silovanja devojčice od devet godina i odrubljivanja glave detetu od dve godine.

Sami sebi nismo mogli da pomognemo, a niko drugi nije

hteo... Srebrenica je danas mrtav grad“.

Istoričar Latinka Perović je predstavila knjigu „Srebrenica – sećanje za budućnost“. Naglasila je da Srebrenica prevazilazi saznanje moći istorije i zatražila odgovor na pitanje „zašto je izostala međunarodna solidarnost sa žrtvama“.

Na kraju je govorila Nataša Mićić, predsednica Građanskog saveza Srbije. Osudila je genocid koji se desio u Srebrenici i zatražila da svi odgovorni u što kraćem vremenskom periodu budu privedeni pravdi.

Radovan Karadžić i Ratko Mladić, glavni kreatori genocida u Srebrenici, još uvek se nalaze na slobodi.

Miroslav Janković

inicijativeinicijative

Izveštavanje kosovskih štampanih medija od januara do marta 2005.

Ili crno-belo ili belo-crno

Istraživači prištinske kancelarije Inicijative mladih za ljudska prava analizirali su sadržaje štampanih medija na Kosovu od januara do marta 2005. Posebna pažnja posvećena je analizi „govora mržnje“, zastupljenosti tematike Haškog suda, stanju ljudskih prava na Kosovu i posledicama rata. Razmatrano je devet dnevnika koji izlaze u

Prištini: *Koha ditore*, *Zeri*, *Epoka e re*, *Bota sot*, *Kosova sot*, *Lajm*, *Express*, *20 minuta* i *Pavaresia*. U analizi prenosimo najzanimljivije detalje iz odeljaka "Govor mržnje" i "Zastupljenost Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u Hagu".

Koha ditore i *Zeri* uživaju visok profesionalni ugled, *Bota sot* i *Epoka e re* su naklonjeni

pojednim političkim strankama, a *Kosova sot* je poznat po orijentisanosti ka tzv. ekskluzivnim informacijama.

Express je novi dnevnik, dok je senzacionalizam ključ uređivačke politike *Lajma*. *Pavaresia* i *20 minuta* su dnevne novine malih tiraža koje su takođe očigledno bliske nekim političkim strankama.

Govor mržnje

Premijer Srbije Vojislav Koštunica posetio je Kosovo u januaru da bi proveo januarski Božić sa Srbima u Peći. Ovaj događaj su mediji uglavnom negativno komentarisali, kao i februaru zvanicu posetu

predsednika Srbije Borisa Tadića.

Gotovo sve novine kritikovale su obe posete, a odgovornost za njih prebacivale su na UNMIK i Vladu Kosova koji su Koštunici dozvolili da dođe na Kosovo. Tvrdili su da se

njegova politika ne razlikuje od politike prethodnog režima, a objavljivali su arhivski snimak Koštunice sa „kalašnjikovim“ u rukama.

Epoka e re piše: "Koštunica u Peći kao u očevoj

bašti; privatna poseta propraćena direktno od strane RTS-a"¹, dok *Pavaresija* ispituje motive Koštuničinog dolaska, nazivajući ga "prevrtljivim političarem" koji se "ne razlikuje od Miloševića i koji na Kosovu nalazi prostor za sprovođenje svoje i srpske politike".

"Ovaj prevrtljivi šovinista", nastavlja *Pavaresija*, "nadao se da će zbog njegove posete na Kosovu doći do incidenta... ali se prevario."²

Dan nakon proslave Božića po starom kalendaru je objavljeno: "Srbi, čak i kada slave, bave se politikom. Njihove vođe, kako političke tako i verske, koriste se liturgijskim sredstvima da bi ljudima punili glavu lažima".

U nastavku teksta se

kritikuje i patrijarh SPC Pavle: "Iza svešteničke maske, srpski patrijarh, beskrupulozniji nego ikada, poziva svoj narod da veruje u jednu veliku laž. Juče na proslavi je rekao da Albanci ne bi trebalo da žive na Kosovu."³

U drugim tekstovima koriste se još oštrije reči i govori se o "nenajavljenoj poseti paramilitarca sa „kalašnjikovim“ u ruci". Citira se građanin koji kaže: "On nas je klao, silovao, ubijao i zlostavljao, a UNMIK mu dozvoljava da dođe na Kosovo, ne samo on nego i svi srpski kriminalci koji su na Kosovu činili zločine". Koštuničin plan je podela Kosova i on poziva kosovske političare da povrate istočno Kosovo (termin koji se odnosi na reon Preševa, Medveđe

i Bujanovca).⁴

Kampanja protiv posete Koštunice i patrijarha Pavla trajala je danima. Moglo se pročitati i sledeće: "Dvojica protagonista srpskog genocida nad Albancima dolaze na Kosovo. Srpski premijer Koštunica i Pavle su dvojica šovinista, kao što je to bio i glavni kriminalac Milošević.

Nelogično je da se dvojici kreatora etničkog čišćenja albanskog naroda dozvoljava da dođu na Kosovo kad god hoće."⁵

Jedino je *Koha ditore* izvestila umerenijim tonom o čemu svedoči i naslov u kojem se u prvi plan stavljaju Koštuničine reči: "Pokušaću da stvorim bolji život za vas koji živite na Kosovu".

DRSKI IZAZIVAČI

Izjave Borisa Tadića za vreme posete izazvale su kontroverze i bes u medijima, a i među građanima.

Neki od medija tražili su da se Tadićeva poseta zabrani: "Ni jednom vođi zemlje koja je počinila genocid nad drugom nacijom ne bi trebalo dozvoliti da kroči na teritoriju gde su ljudi masakrirani pre nego što prođe dosta vremena od zločina."⁶

Neki su smatrali da je "poseta Tadića ozbiljna provokacija za kosovske Albance i za ceo albanski narod".⁷

Ovakav stav su mediji uglavnom podržali, a umereni dnevni listovi su sumnjali u ciljeve Tadićeve posete citirajući njegovu izjavu da "je nezavisnost Kosova apsolutno neprihvatljiva" i saopštavajući da je "cilj njegove posete Kosovu potvrda suvereniteta Srbije".⁸

Koha je o poseti Tadića izveštavala pod naslovom "Tadić na Kosovu naziva Kosovo delom Srbije".

Expres je pisao: "Ni 'v' od Vilija Branta (Villi Brandt)", upoređujući predsednika Srbije sa nemačkim kancelarom koji je od Jevreja tražio oprostaj.⁹

Bota sot je objavila: "Umesto da klekne pred grobovima Albanaca koje su ubili srpski vojnici i policajci, umesto da traži oprostaj, predsednik kriminalne policije i vojske Republike Srbije je davao arogantne izjave"¹⁰.

U istim novinama objavljeno je da je "njegova poseta skandal":

"Da je gospodin Petersen častan čovek trebalo je da mu očita lekciju tako što bi javno objavio da mu ne dozvoljava posetu Kosovu."¹¹ *Zeri* pita Tadića kako sme da deli srpske zastave kosovskim Srbima i izjavljuje da je Kosovo deo Srbije.¹² *Epoka e re* se pod naslovom "Kriminalna poseta" pita kako neko može da dozvoli kriminalcima da dođu, a da ne mole za oprostaj.¹³

Povodom Tadićeve posete i studentske organizacije

iskazale su nezadovoljstvo. *Ekspres* objavljuje mišljenje studentskog vođe Albina Kurtija da je Tadić "zaslužio da ga gađaju mućcima", dok Ibrahim Rugova žali "što je Tadić zloupotrebio gostoprimstvo UNMIK-a".

Sve novine prenele su stav Vlade da se nastavlja politika bivšeg režima iz Beograda.¹⁴, a jedan dnevni list nazvao je Tadića "Miloševićevim travestitom".¹⁵

Kosovska štampa prevashodno u negativnom tonu predstavlja one beogradske političare koji se bave Kosovom.

Nebojša Čović, šef Koordinacionog centra se naziva "najglupljim od svih srpskih političara".

Kaže se da je Čović "truli šovinista srpske političke scene" i da je "jasno da Srbija vodi glupu politiku, ali je začuđujuće da još uvek uspeva da manipuliše međunarodnom zajednicom."¹⁶

Haški sud u kosovskoj štampi

U januaru je počelo suđenje Fatmiru Limaju i drugim borcima OVK. Mediji su ovom suđenju posvetili veliki prostor, a neki dnevni listovi su čak objavljivali i transkripte suđenja.

Kada je Tužilaštvo počelo da obrazlaže navode optužnice, kosovski mediji (naročito *Epoka e re*) odmah su objavili da će optužnica lako pasti, čvrsto verujući u nevinost optuženih. Navodi se da je "svedok tužilaštva bio u veoma teškoj poziciji dok su ga ispitivali advokati Gaj-Smit (Gay Smith) i Topolski.

Na kraju je priznao da je bio zbunjen"¹⁷. *Epoka e re* izveštava o suđenju pod naslovima poput: "Tužilac koristi narkomana protiv Limaja."¹⁸

U februaru *Epoka e re* navodi da je sudski proces u krizi. "Za vreme desetodnevnog odmora tužilaštvo je pokušalo da ojača argumente za najslabije delove optužnice."¹⁹ U martu se navodi da je svedoka - "prerušenog narkomana, demaskirao Limajev advokat".²⁰ Pokušava se da se Limajev slučaj predstavi kao politički motivisan. Uvek kad odbrana postigne uspeh, mediji, a naročito *Epoka e re* to koriste kao šansu da ponovo istaknu Limajevu nevinost.

Jakup Krasnići bio je značajno zastupljen u medijima i pre nego što je otišao u Hag da svedoči. "Krasnići će skinuti masku tužiocima", poručuje reportaža u kojoj se ocenjuje da "se suđenje Limaju, Balaju i

Musliuu može nazvati političkim"²¹. Kad se Krasnići vratio, mediji su pozdravili njegovo pojavljivanje u Hagu. "OVK se borila protiv srpskog političkog aparata i izdajica" navodi *Koha ditore*.

Od trenutka kada je izabran za premijera, Ramuš Haradinaj (Ramush) je bio potencijalni optuženik. Kada je objavljena optužba, mediji su je smatrali šokantnom.

Mnoge dnevne novine kritikovale su Hag argumentom da žrtvuje Albance, a da nije u stanju da izađe na kraj sa srpskim kriminalcima kojih još uvek ima mnogo u Srbiji. Haradinaj se opisivao kao nevini heroj koji se još jednom žrtvovao za nezavisnost.

HARAKIRI UJEDINJENIH NACIJA

ПОЛИТИКА 12.2.05

Tokom januara i februara mediji su analizirali izjave Karle del Ponte (Carla). "Misteriozna Ponte" bio je naslov u novinama *Epoka e re* u februaru²², dok *Kosova sot* tvrdi da se šest novih haških optužnica odnosi na kosovske ratne lidere²³. "Početkom marta Del Ponte podiže nove optužnice za Kosovo", izveštava *Bota Sot* o mogućim haškim optužnicama²⁴.

Haradinaj je u intervjuu za austrijski "Standard" 16. februara, a koji su prenele sve kosovske dnevne novine, saopštio da protiv njega nije podignuta optužnica i da je to sve fabrikovao bivši režim iz Beograda²⁵. U martu je Haradinaj izjavio austrijskim medijima da bi Srbi trebalo da traže oproštaj od Albanaca i da bi Albanci trebalo da im oproste.

U austrijskim medijima ova izjava je glasila da i Srbi i Albanci treba da zatraže oproštaj jedni od drugih. U svim novinama na Kosovu agresivno se krenulo na Haradinaja tražeći da povuče izjavu. *Epoka e re* je pisala: "Ako Haradinaj ima zbog čega da traži oproštaj neka to čini u svoje, a ne u ime albanskog naroda".

Većinu ljudi je šokirala Haradinajeva izjava. Jedini koji ga je podržao je kolumnista Dardan Velije u dnevniku *Ekspres*.

U martu je haška optužnica objavljena i Haradinaj je podneo ostavku. Mediji su ga odmah proglasili za heroja i lidera, dobio je pisma podrške. Nazvan je "premijer 100 dana, heroj zauvek". Svi dnevници objavili su pismo koje je Haradinaj napisao onog dana kada je dobio optužnicu. "Haradinaj je pružio dobar primer kako treba braniti Kosovo" napisano je u dnevniku *Epoka e re*. *Bota sot* je objavila da "Haradinaj ide u Hag da dokaže svoju nevinost", dok su drugi dnevници objavljivali rezultate Haradinajevе vlade u prvih 100 dana: "Haradinaj je podigao svest u društvu o pitanju nestalih".²⁶ Čim je Hag objavio optužnicu novine su prenele njen kompletan

sadržaj. *Epoka e re* je optužnicu nazvala "**šokantnom**", koja čini da se zaboravi slučaj Limaj.²⁷

Prvo Haradinajevo pojavljivanje pred sudom, kada mu je pročitana optužnica, novine su detaljno prenele. Odgovor Haradinaja - "Nisam kriv" bio je naslov na prvim stranama svih dnevnih listova.

Veliki prostor u novinama

dobila je poseta šefa UNMIK-a Sorena Jesena Petersena (Soerena Jessena) porodici Haradinaj. Gotovo svi mediji pozdravili su potez šefa UNMIK-a.²⁸ "Haradinaj je učinio veliku uslugu Kosovu postavivši interese Kosova iznad ličnog interesa" i "Zašto je Hag isprovocirao Kosovo u martu", samo su neki od naslova u novinama.²⁹ *Bota sot*

je optužnicu protiv Haradinaja nazvala "harakiri Haga", aludirajući na japansko ritualno samoubistvo.³⁰

U velikoj meri u novinskim tekstovima ističe se da ljudi čvrsto veruju u nevinost Haradinaja koji je optužen "ne zbog činjenica, već zbog potrebe Haga da napravi određenu vrstu političke ravnoteže".

SLEDE FUSNOTE ZA PRETHODNI TEKST

- 1.Epoka e re, 7. januar
- 2.Pavaresia, 8. januar, "Da li je Koštunica došao na Kosovo samo zbog religiozne ceremonije"
- 3.Kosova sot, 8. januar, "Politički Božić"
- 4.Bota sot, 9. januar, "Najavljena poseta Kosovu paramilitarca sa kalašnjikovom"
- 5.Bota sot, 10. januar, "Dvojica protagonista srpskog genocida nad Albancima dolaze na Kosovo"
- 6.Pavaresia, 12. februar, "UNMIK nije trebalo da dozvoli Tadiću da dođe u posetu Kosovu"
- 7.Koha ditore, 13. februar, "Poseta Tadića, ozbiljna provokacija za kosovske Albance i ceo albanski narod"
- 8.Koha ditore, 13. februar, "Tadić dolazi na Kosovo da potvrdi suverenitet Srbije"
- 9.Express, 14. februar, "Ni v od Vilija Branta"
- 10.Bota sot, 14. februar, "Tadić na mestu zločina"
- 11.Bota sot, 14. februar, "Petersen uslovljava Tadićevu posetu, s druge strane lideri Kosova i Albanije imaju pravo da posete Istočno Kosovo"
- 12.Zeri, 14. februar, "Tadić zaboravlja na Petersenovu poruku, deli srpske zastave i izjavljuje da je Kosovo deo Srbije"
- 13.Epoka e Re, 14. februar, "Kriminalna poseta"
- 14.Pavaresia, 16. februar, "Tadić se pokazao kao zaštitnik kontinuiteta beogradske politike"
- 15.Bota sot, 15. februar, "Tadić na Kosovu kao Miloševićev transvestit"
- 16.Pavaresia, 12. januar, "Nebojsa Čović, najgluplji od svih srpskih političara"
- 17.Zeri, 31. mart, "Svedoka L64 izazivaju advokati odbrane"
- 18.Epoka e re, 16. mart
- 19.Epoka e re, 28 februar, "Tužilaštvo u krizi, danas još jedan vojnik svedočio u procesu Limaj i drugi"
- 20.Epoka e re, 24. mart, "Svedok-narkoman raskrinkan navodima Limajevih advokata, pokazalo se da je svedočio lažno"
- 21.Epoka e re, 8. februar, "Bivši portparol OVK odmah odgovorio sudu na zahtev da se pojavi kao svedok"
- 22.Epoka e re, 04. februar, "Misteriozna del Ponte"
- 23.Kosova sot, 04. februar, "Dostavljeno poslednjih šest optužnica."
- 24.Bota sot, 07. februar, "Početkom marta stižu nove optužnice Karle del Ponte koje se odnose na Kosovo"
- 25.Zeri, 16. februar, "Ramuš Haradinaj: Nema optužnice"
- 26.Bota sot, 10. mart
- 27.Epoka e re, 11. mart
- 28.Express, 11. mart, "Dane iz Prekaza"
- 29.Epoka e re, Bota sot, Koha ditore, 11. mart 2005.
- 30.Bota Sot, 18. mart, "Optužnica protiv Haradinaja, harakiri za Hag"

U KANDŽAMA VOJNE, DRŽAVNE I POSLOVNE TAJNE

Ukoliko vas zanima koliko mesečno inkasira direktor JAT-a, po kom je osnovu penzionisan Ratko Mladić ili koliko je koštao transport generala Lazarevića u Hag, teško da ćete tu radoznalost moći da zadovoljite zvaničnim informacijama. Ukoliko, međutim, baš gorite od želje da saznate koliko su zaista brze one čuvene brze pruge Srbije, situacija je daleko bolja

Kada je 2. novembra 2004. Skupština Republike Srbije konačno usvojila Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, mnogima je laknulo.

Građani koji su na ulicama izigravali televizijski vox populi bili su ubeđeni kako će sada konačno saznati dugo skrivane podatke o ovom ili onom političaru ili instituciji, novinari su naivno

verovali kako više neće pisati čitave feljtone o tom i drugim zakonima »iz paketa antikorupcijskih zakona«, a političari su, eto, ispunili ono što se od njih očekuje u smislu »dostizanja evropskih standarda«. Ali onda se desilo ono što obično biva: problemi s implementacijom. Najpre je tu bilo dilema oko pojedinih restriktivnih odredbi, pa primedbi na izbor Rodoljuba Šabića na mesto

poverenika (zakon nalaže da se izabere nestranačka ličnost, a Šabić to nije), pa silne muke oko nalaženja kancelarije, kompjutera i telefona za istog tog poverenika. Konačno, kad se sve to nekako primirilo, ispade da je ipak najveći problem što će od famoznog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, sem već pomenutih političara, malo ko imati neke vajde. Sudeći prema istraživanju Inicijative mladih za ljudska prava, od zvaničnih organa moguće je saznati samo ono što malo koga zaista zanima.

ZAKONODAVCI I USVAJAČI: Čitavih pet meseci, od 5. decembra 2004. do 5. aprila 2005, Miroslav Janković i Dragan Popović iz Inicijative mladih za ljudska prava bavili su se uglavnom slanjem raznoraznih pitanja raznoraznim institucijama. Da vide ljudi kako ta implementacija u praksi izgleda. Rezultat: od 530 zahteva, nadležni su odgovorili na svega 259; od 212 testiranih institucija, samo 50 testiranih odgovorilo je na sve zahteve, a ni na jedan zahtev nije odgovorila 61 institucija. U tom smislu, najzanimljiviji je slučaj samog predlagача ovog zakona: od poslatih 50 zahteva, Vlada je odgovorila na 21, a nijedan odgovor nisu poslali Ministarstvo prosvete i sporta, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo privrede, Kabinet predsednika Vlade i Kabinet potpredsednika Vlade. Zahvaljujući tome, javnost je ostala uskraćena za odgovore na pitanja o tome koliki su troškovi pratnje generala Vladimira Lazarevića u Hag, iz kojih fondova ministarstva

ČAČANSKA DOVITLJIVOST

U okviru istraživanja, Inicijativa mladih za ljudska prava je opštini Čačak postavila pitanje o iznosu utrošenom na organizovanje proslave Nove godine po starom kalendaru (nastupila Svetlana Ražnatović u dugoj beloј bundi – prim. aut). Nadležni u opštini odgovorili su da traženi podaci mogu da se pronađu na opštinskom veb sajtu. Pošto na tom sajtu nije bilo ni traga onome za čim se tragalo, opštini je upućen nov zahtev. Ovaj put, isti ti nadležni u istoj toј opštini objasnili su kako za doček Nove godine opština nije izdvojila nikakva sredstva, kako nije doneta nikakva odluka o prenosu sredstava na ime dočeka i kako zbog svega toga tražena informacija nije ni mogla da bude na sajtu. Komentar je izlišan.

izdvajaju novac za pomoć Kosovu, kolike su plate savetnika predsednika Vlade, kao i koliko novca je kabinet premijera potrošio na reprezentaciju u toku 2004. Kabinet potpredsednika Vlade nije odgovorio na zahtev za uvid u službenu belešku ili drugi zvaničan dokaz o susretu Miroljuba Labusa s predstavnicima firme »Danone«; ministarstvo privrede ignorisalo je pitanje o iznosu utrošenom na subvencioniranje preduzeća Zastava-Kragujevac. Ministarstvo prosvete, silno zauzeto kao i uvek, nije se udostojilo da odgovori koliko novca godišnje izdvaja za finansiranje udruženja građana »Svibor« (to su oni što skaču u zaleđenu vodu na Adi o svakom Bogojavljenju) ili koliko školskih objekata ima obezbeđenu rampu za lica s telesnim oštećenjima. Ministarstvo zdravlja takođe nije odgovorilo na pitanje o broju rampi u svom sektoru, odnosno u zdravstvenim objektima, ali ni na mnogo škakljivije pitanje o broju direktora zdravstvenih institucija koji su smenjeni od formiranja nove vlade. Što se vlade tiče, interesantno je ponašanje Ministarstva finansija koje nije odgovorilo na šest od sedam pitanja (npr. na pitanja koja se tiču poreskog tretmana publikacija koje izdaju neprofitne organizacije ili rezultata uvođenja PDV-a), ali je odgovorilo na pitanje o ceni kampanje »Uzmi račun«. Tako smo saznali da je kampanja, sa sve tamburašima i nagradnom igrom, koštala 80 miliona dinara, ali i da su, na osnovu Zakona o javnim nabavkama, prava na reklamiranje dobile »nacionalne televizije« RTS, TV Pink, TV Politika i RTV B92 (pitanje od kada sve te televizije imaju status nacionalnih verovatno bi trebalo postaviti nekim drugim organima i savetima).

Narodna skupština, kao organ koji je usvojio Zakon o dostupnosti informacijama takođe se nije proslavila u ovom istraživanju: od dva zahteva, odgovoreno je na jedan, onaj koji se ticao broja poslanika i njihovih primanja. S druge strane, na

DVERI NA MAŠINCU

Od ukupno pet zahteva upućenih Univerzitetu, nadležni fakulteti i beogradski Rektorat odgovorili su na tri. Pažnju međutim privlači odgovor Mašinskog fakulteta na zahtev da se Inicijativi mladih dostavi odluka fakultetske uprave kojom je udruženju građana »Dveri srpske« (veliki borci za pravoslavlje i opštu stvar) dozvoljeno da u prostorijama tog fakulteta održava svoje skupove. U odgovoru se navodi da je »odgovorno lice na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu dekan fakulteta, a trenutno tu funkciju obavlja prof. dr Miloš Nedeljković«. Naravno, usledio je novi zahtev, uz objašnjenje da nije tražena informacija o dekanovom imenu. U drugom odgovoru takođe je navedeno da je »odgovorno lice za davanje informacija koje Vas interesuju dekan fakulteta, prof. dr Miloš Nedeljković«.

pitanje da li i na koji način Inicijativa mladih može da dobije transkripte sa 13. sednice Odbora za odbranu i bezbednost od 15. 11. 2004, nije stigao nikakav odgovor – situacija je čudna, samim tim što ovaj put nije zahtevan sam transkript, već odgovor na pitanje da li ga je i kako uopšte moguće dobiti.

NEPODOBNA PITANJA: Ono što posebno zabrinjava kad su u pitanju rezultati istraživanja Inicijative mladih nije ni broj odgovora, ni njihov sadržaj, već na prvi pogled jasna selektivnost nadležnih organa. Tako, na primer, Ministarstvo unutrašnjih poslova odgovara na četiri od sedam poslatih zahteva,

životopisni podaci tipa brzine srpskih vozova (poštujući zakonske odredbe, ŽTP je uredno odgovorilo da je »komercijalna brzina« domaćih putničkih vozova 42,99 km/h, a da teretni jure brzinom od 27,48 km po satu), ali ne i bilo šta drugo.

Za razliku od javnih preduzeća koja su iskoristila čudne zakonske odredbe i ministarstava koja su zaboravila na postavljena im pitanja, bilo je onih koji su pokušali da budu zaista domišljati. Prvo mesto u disciplini »izbegavanje konkretnih odgovora« tako je osvojilo Ministarstvo vera. Primera radi, na pitanje o tome da li su u budžetu za sledeću godinu predviđene dotacije malim verskim zajednicama, to ministarstvo odgovara: »Svim verskim zajednicama odobrava se suma koja je ekvivalentna broju njihovih vernika u stanovništvu Srbije iskazanom prema poslednjem popisu, s tim što se za male verske zajednice primenjuje načelo pozitivne diskriminacije«. Dobro zvuči, bez obzira što ništa ne znači – posebno ne građanima koje bi zanimalo koliko se para izdvaja za adventiste, a koliko za baptiste. Isto ministarstvo daje praktično isti odgovor na pitanje o izdvajanjima za islamsku versku zajednicu, dok na pitanje o budžetu ministarstva daje još zamršeniji objašnjenje koje se svodi na to da odgovora

ŽALBE KOJIH NEMA

Iako zakon tako nalaže, ni u jednom slučaju odbijanja zahteva Inicijative mladih nije doneto rešenje o odbijanju zahteva, odnosno pismeno obrazloženje i pouka o pravnom leku.

Kako su za kršenje ovog zakona predviđene kazne od 5 do 50 hiljada dinara, svaka institucija koja ni na koji način nije reagovala na pitanja koja su joj upućena mogla bi da bude sankcionisana. No, priča i tu pokazuje svoju apsurdnu stranu: institucije su uglavnom mesecima kasnile sa svojim odgovorima, samim tim je istekao i rok za eventualne žalbe, a kancelarija poverenika tek je počela s radom i malo je šanse da bi mogla da usliši silne primedbe.

ali totalno ignoriše pitanje da li je u toku formiranje nove specijalne jedinice u okviru MUP-a, kao i pitanje o tome da li se vodi istraga protiv novinara i urednika lista "Internacional" zbog napisa »Branka Prpa amnestira NATO ubice«. Isto tako, Ministarstvo odbrane SCG odgovara na pitanja o ishrani i broju vojnika, odnosno na tri od četiri postavljena pitanja, ali naprosto »zaboravlja« da joj je poslato i pitanje kako je i po kom osnovu penzionisan oficir VJ Ratko Mladić. Nijedno od šest javnih preduzeća, kojima je poslato ukupno devet pitanja, nije pružilo konkretne odgovore na pitanja o platama direktora i članova upravnog odbora – ona koja su uopšte poslala nekakav odgovor, objasnila su da plata rukovodstva spada u domen poslovne tajne. Naravno, zakon predviđa da se javnosti uskrate informacije čije objavljivanje »dovodi do teških pravnih ili drugih posledica po interese zaštićene zakonom koji pretežu nad interesom za pristup informaciji«, ali je i dalje diskutabilno da li plate čelnika javnih preduzeća, koje finansiraju sami građani, spadaju u tu grupu podataka. U odsustvu oštrijeg kriterijuma koji bi određivao šta nad čim »preteže«, to dugoročno znači da sve što bi javnost uopšte zanimalo može da bude proglašeno poslovnom/državnom/vojnom/ tajnom. Konačno, to znači da bi u skorijoj budućnosti od nadležnih mogli da se saznaju jedino

nema. Poseban je slučaj pravosudnih organa – od šest zahteva, pozitivno je odgovoreno na samo dva, jedini organ koji je odgovorio na sva postavljena pitanja bilo je Republičko javno pravobranilaštvo, a ostali su se, narodski rečeno, pravili pametni. U tom smislu, briljirao je Okružni sud u Nišu koji je u odgovoru na pitanje da li se pred vojnim odeljenjem tog suda vodi neki postupak, naveo da je »to preobimna dokumentacija«.

Zahvaljujući svemu tome, potpuno je na mestu ocena koju navode istraživači Inicijative mladih, da se primena Zakona o dostupnosti informacijama ne može meriti samo pukim ciframa. Podatak o 48,86 odsto pitanja na koja su nadležni odgovorili jeste katastrofalan, ali je još strašnije to što taj dugo očekivani i milion puta analizirani zakon, zakon kojim se vlada bez prestanka razmeće, potpuno beskoristan za sve one kojima je, kao, namenjen. U prevodu, za sve one koji bi hteli da znaju kolika je čija plata, koliki je čiji budžet, koliko je koštala ova ili ona fešta, koliko se procesa vodi pred ovim ili onim sudom, koliko plaćamo za ovog ili onog haškog begunca i pritvorenika. Ili nadležni možda misle kako je za ovdašnju javnost najbitnije da zna kojom brzinom putuje repa, a kojom Mika i Žika?

Tamara Skrožga ("Vreme", 16. jun)

Vlasti proradio sluh

Istraživači YIHR su se u okviru istraživanja primene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja dva puta sastali sa Rodoljubom Šabićem, poverenikom za informacije od javnog značaja na njegovu inicijativu.

Nakon petomesečne analize primene ovog zakona i nakon formiranja kancelarije poverenika, YIHR je pokrenula inicijativu podnošenja žalbi. Na sastanku 15. jula Šabiću je predato pet žalbi YIHR jer organi javne vlasti nisu dostavili

informacije od javnog značaja. Na zahteve YIHR su se oglušili ministarstva unutrašnjih poslova, finansija, pravde, prosvete i sporta Srbije, te Ministarstvo odbrane SCG.

Tema drugog sastanka 21. jula su bile nove žalbe YIHR i sporno pitanje rokova za njihovo podnošenje.

Naime, kancelarija poverenika nije formirana odmah nakon usvajanja Zakona. YIHR je u međuvremenu slala zahteve na osnovu Zakona. Postavilo se pitanje da li su rokovi za

podnošenje žalbi istekli i da li se mogu procesuirati podnete žalbe. Za razliku od istraživača YIHR, Šabić smatra da rokovi važe od trenutka kada je funkcija poverenika ustanovljena prema Zakonu, a ne od momenta organizovanja kancelarije poverenika.

Obe strane su se složile da je praksa ukazala na nedostake ovog zakona i da bi trebalo izmeniti i dopuniti Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

J. M.

Sećanje opkoljeno žicom

Povodom deseto-godišnjice genocida nad srebreničkim Bošnjacima Inicijativa mladih za ljudska prava je tokom tri sedmice u junu i julu organizovala akciju „Da vidiš, da znaš, da pamtiš“.

U Beogradu je instalirano 36 bilborda - fotografija sarajevskog autora Tarika Samaraha inspirisanih genocidom u okolini Srebrenice. Pored Beograda, bilbordi su postavljeni u Novom Sadu, Nišu i Čačku. Dana 11. jula na adrese nekoliko hiljada građana Srbije, da ih podsete na zločin u Srebrenici, stigle su razglednice sa istim motivima.

Bez obzira kako su vrednosno bile obojene reakcije javnosti, Srbija se konačno suočila sa zločinima počinjenim u njeno ime.

Za javnost u Srbiji nisu bila dovoljna upozorenja čitavog sveta da se nešto strašno dogodilo u Srebrenici jula 1995. godine. Nisu bile dovoljne optužnice Haškog tribunala protiv civilnog i vojnog rukovodstva Republike Srpske iz tog perioda.

Za javnost u Srbiji nisu bila dovoljna potresna svedočenja žrtava najtežeg zločina na tlu Evrope nakon Drugog svetskog rata.

Akcija „Da vidiš, da znaš, da pamtiš“ građane je svakodnevno terala da razmišljaju o zločinu u Srebrenici. Nacionalističke i pravoslavno-fundamentalističke grupe ujedinjene oko zaštite srpstva pokušale su da unište bilborde ispisivanjem fašističkih poruka.

Natpisi „Nož – žica – Srebrenica“ i „Biće repriza“ koji su ostali iza njih upozoravaju da će suočavanje i priznavanje odgovornosti u ovom društvu trajati još dugo.

Da ne bi bilo „reprize“ potrebno je da vidiš, da znaš i da pamtiš...

M. V.

Trening „Javni zastupnici pravde” Druga strana trijumfa zla

U okviru projekta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) – Dealing with the Past - Inicijativa mladih za ljudska prava je od 26. juna do 1. jula na Paliću organizovala šestodnevni trening

za „javne zastupnike pravde”. Cilj treninga je formiranje mreže mladih zastupnika pravde, koji bi se borili za istinu, izborili pravdu za žrtve rata na prostoru bivše SFRJ, štitili i promovisali ljudska prava. Zamišljeno je da se tokom

prve godine za ovaj zadatak osposobi desetak mladih ljudi iz Srbije. Trening na Paliću za 12 polaznika je bio prvi korak u tom pravcu.

Trening je kombinacija predavanja, radionica i filmskih

projekcija o radu MKSJ, Veća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu, međunarodnim mehanizmima za donošenje pravde i iskustvima drugih zemalja u tranzicionoj pravdi. Učesnici su mogli da čuju svedočenja žrtava ratnih sukoba na prostoru bivše SFRJ, da sa njima razgovaraju i postavljaju im pitanja. Predavači su osim predstavnika MKSJ, Veća za ratne zločine bili i drugi eksperti.

Nakon projekcije filma „Begunci“, koji govori o višegodišnjem bekstvu dvojice najtraženijih haških begunaca, Ratka Mladića i Radovana Karadžića sa polaznicima su o „istini“, „pravdi“ i „odgovornosti“ razgovarali Andrej Nosov, izvršni direktor YIHR i Ivan Stojanović, koordinator ovog projekta.

To je bio uvod za predavanje Aleksandre Milenov (Alexandra), predstavnice kancelarije Haškog tribunala u Srbiji i Crnoj Gori. Ona je govorila o osnivanju MKSJ, njegovoj strukturi, ciljevima i suđenjima pred tim sudom. U okviru njenog predavanja prikazan je film iz produkcijske kuće Sense „Uprkos

svemu“, koji opisuje desetogodišnji rad Tribunala, njegove uspehe i probleme na koje je u svom radu nailazio. Drugi prikazani Senseov film „Triumph of Evil“ govori o suđenjima počinocima genocida u Srebrenici.

Dana 28. juna kada je Slobodan Milošević četiri godine ranije predat Haškom tribunalu, o suđenju bivšem predsedniku Srbije i SRJ govorio je Bogdan Ivanišević, istraživač organizacije

Human Rights Watch. Osvrnuo se na najčešće argumente kritičara suđenja Miloševiću, kao što su nametnuti branilac, stručnost tužilaca i kategorija „komandne odgovornosti“. Slučaj generala Radislava Krstića, koji je prvi osuđen za zločin genocida u Evropi posle 1945. komentarisao je Jovan Nicić, ekspert Fonda za humanitarno pravo.

Sudeći po komentarima učesnika, najupečatljiviji deo treninga bio je razgovor sa predstavnicama Udruženja majki enklava Srebrenice i Žepe, Sabrom Kolenović i Zumrom Šehomerović. One su svedočile o Srebrenici pre i tokom genocida 1995. godine, a potom su odgovarale na pitanja učesnika. Učesnici treninga su imali priliku da u razgovoru sa direktnim žrtvama ratnih dešavanja saznaju šta žrtve najviše boli, šta očekuju i na koji način im budućim tim „javnih zastupnika pravde“ može pomoći.

Marijana Toma, stručnjak Fonda za humanitarno pravo je predstavila odnos istine i pravde, tranzicionu pravdu i istorijske primere suđenja ratnim zločincima. O suđenjima za ratne

zločine u Srbiji, Veću za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu, njegovoj strukturi, suđenjima koja su u toku, zakonima Srbije i Srbije i Crne Gore koji tretiraju ratni zločin i stanju u pravosuđu Srbije govorila je Sonja Prostran, bivši portparol Veća za ratne zločine. Nakon predavanja Prostranove prikazan je film „Brčko“ o životu ovog grada za vreme ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini.

Silvija Panović-Đurić, ekspert Saveta Evrope je ocenila da je poricanje dominantni stav srpskog društva kad je reč o ratnim zločinima, a Ivan Marović, jedan od osnivača pokreta „Otpor“ je održao radionicu pod naslovom „Potreba za pravdom“. Analiziralo se šta pojam pravde znači pojedinom učesniku, kome je pravda potrebna i zašto je važno zadovoljiti pravdu.

Na kraju treninga prikazan je film Refika Hodžića „Slijepa pravda“ koji govori o odnosu pravde koju žrtve zaslužuju i pravde koju formuliše Haški tribunal. Nakon projekcije učesnici su sa Hodžićem, koji je i portparol Vijeća za ratne zločine BiH, razgovarali o temama koje film otkriva, ali i o suđenjima za ratne zločine pred pravosuđem BiH.

Ivan Stojanović

Lični i kolektivni identitet mladih Svedoci tog folka

Na seminaru „Mladi – lični i kolektivni identitet“ u Beogradu od 10. do 12. juna učestvovali su mladi iz Srbije i sa Kosova koji su već ranije bili uključeni u aktivnosti Inicijative mladih za ljudska prava, Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji i Quaker Peace and Social Witness.

Sa mladima su razgovarali Teofil Pančić, novinar nedeljnika „Vreme“, Radovan Kupres, programski menadžer YIHR i Dragan Popadić, profesor Filozofskog fakulteta iz Beograda. Popadić je razgovarao sa omladincima o nacionalnim, verskim i građanskim aspektima identiteta.

Kupres im je između ostalog poručio:

„Budite hrabri, budite bezobrazni i tražite svoja prava. Ne dozvolite da neko odlučuje u vaše ime. Nebitno što vam nekadašnje zvezde turbo folka sa gotovo svih TV stanica serviraju naoko drugačije ideje od onih iz Miloševićevog vremena. Takozvane imitacije života koje su doživele ulepšavanje sada vam u vidu lakih nota opet diktiraju životne stavove. One nisu ni malo benignije od onih

Miloševićevih. Opet vas uče da ne mislite svojom glavom i živite tuđi život. Ne dozvolite im to“.

Polaznici su se u okviru sesije „Zašto izbeći narodnjaštvo - jačanje identiteta“ interesovali zašto je Pančić pisao drugačije od državne propagande.

Pančić je odgovorio: „Nikada nisam glasao za ljude već za ideje i vrednosti. Kad god bi neka stranka u trenutku izbora promovisala vrednosti koje su bile iste ili približne mojima, ja bih joj dao glas. Bitno je ono što je samo vaše, a u to sigurno ne spadaju nacionalni, verski niti bilo koji drugi identitet. Bitno je poštovati sebe i druge. Gotovo svi naši mediji izveštavaju govorom mržnje o Hrvatima, Bošnjacima, Albancima. Retko koje novine ne upotrebljavaju izraz „Šiptari“ za Albance. Nije bitno da li se oni između sebe zovu tako, ja nemam prava da ih tako nazivam jer ih to vređa. Zamislite da vama neko govori: ćoravi, debeli, rahitični... To boli zar ne? E, tako pripadnike drugih naroda boli kada mi govorimo ružno o njima“.

Aleksandar Božo, zrenjanski gimnazijalac rekao je:

„Bio sam očajan dok nisam prisustvovao radionici Inicijative mladih. Tada nam je moderator rekao da je važan svaki glas koji se podigne, pa i moj koji je samo kap u moru drugačijeg mišljenja“.

Aleksandar Grković iz Jagodine kazao je: „Moramo se boriti, na svakom mestu u svakom trenutku. Svaki put kada čujete neku glupost – suprotstavite joj se. Ako postignete da samo jedan čovek promeni mišljenje, to je ogroman uspeh“.

Učesnici seminara su simulirali javnu akciju na tri teme: „Romima zabranjen ulaz na bazen u Zrenjaninu“; „Obeležavanje godišnjice zločina u Sandžaku“ i „Smanjenje nasilja među mladima“.

Seminaristi su takođe prisustvovali projekciji filma zagrebačkog reditelja Vinka Brešana „Svjedoci“, emitovanju epizode „Sav taj folk“ autora Radovana Kupresa i bili na otvaranju izložbe fotografija „Srebrenica – sećanje za budućnost“ u beogradskom Centru za kulturnu dekontaminaciju.

Edin Veljović

Studentska razmena Sa slikama i novinama

Studenti iz Prištine Alfred Beka i Enver Ramadani su od 21. do 23. juna kao učesnici projekta Inicijative mladih za ljudska prava „Alternativni dijalog Kosovo – Srbija“ posetili Beograd. Ovaj projekat je podržala organizacija The Balkan Trust for Democracy.

U Beogradu su se Beka i Ramadani sreli sa novinarima, aktivistima i aktivistkinjama nevladinih organizacija i posetili neke ustanove kulture Beograda. Prvog dana studenti iz Prištine posetili su redakciju dnevnog lista „Danas“ gde su saznali više o uređivačkoj politici lista, problemima sa kojima se novinari i saradnici „Danasa“ susreću zbog svojih tekstova, pritiscima i pretnjama kojima je list gotovo svakodnevno izložen.

Novinarka „Danasa“ Milica Jovanović je sa Bekaom razgovarala o kulturnim dešavanjima u Beogradu. Naime, Beka je novinar u prištinskom dnevnom listu „Expres“ i obrađuje teme iz kulture, te je razmenio iskustva sa beogra-

dskom koleginicom Milicom. Beka i Ramadani su popodne proveli na izložbi slika Biljane Vilimon i koncertu Rambo Amadeusa.

Drugi dan boravka u Beogradu studenti su započeli posetom RTV B92. Novinar tog medija Miloš Milić omogućio im je da u studiju prisustvuju emitovanju vesti i emisije „Proces“. Interesujući se za dokumentarni materijal o streljanju šest Bošnjaka iz Srebrenice koji je emitovan na toj stanici, gosti iz Prištine saznali su više o pozitivnim reakcijama građana Srbije na film o pogubljenju civila iz Srebrenice. Milić je mlade Kosovare upoznao sa svojim novinarskim boravkom na Kosovu tokom sukoba 1999. godine i poklonio im nekoliko muzičkih izdanja produkcijske kuće B92.

Tokom susreta sa studentkinjom Fakulteta političkih nauka Martinom Petrović i Jelenom Jevtović, studentkinjom Pravnog fakulteta u Beogradu

studenti iz Prištine su razgovarali o sistemu školovanja na Kosovu i Srbiji i „bolonjskim procesima“. Studenti iz Beograda pozvani su da posete Prištinu.

Posle podne 22. juna Beka i Ramadani su proveli u Fondu za humanitarno pravo (FHP) razgovarajući sa istražiteljkom Sandrom Orlović. Ramadani se interesovao za diskriminaciju manjina u Srbiji prilikom zapošljavanja pa ga je istražiteljka FHP upoznala sa nekoliko konkretnih slučajeva.

Ona je naglasila da je FHP pred Okružnim sudom u Beogradu zastupao porodice civila ubijenih u Podujevu u martu 1999. godine. Suđenje je završeno juna 2005. godine presudom jednom od počinitelja zločina Saši Cvjetanu.

Poslednji beogradski dan mladi Kosovari proveli su u knjižari - galeriji „Apropo“ i sastali se sa Ivanom Mileticom, inženjerom Urbanističkog zavoda u Beogradu.

V. E.

Konferencija za novinare u beogradskom Medija centru Vlada legalista slepa za zakone

U Beogradu je 16. juna ekipa Inicijative mladih za ljudska prava (YIHR) predstavila istraživanje o primeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama i ključnih tranzicionih zakona.

Novinarima je najpre Goran Miletic iz Švedskog helsinškog odbora za ljudska prava objasnio da je Odbor podržao ovaj projekat jer je potreban jači pritisak kako bi vlada Srbije počela da primenjuje

tranzicione zakone.

Miletic smatra da se zakoni donose pod pritiskom međunarodne zajednice, ali se ne primenjuju u praksi. Miletic je ocenio da su izveštaji YIHR dobar primer kako treba kontrolisati institucije i podsecati ih na obavezu primene zakona.

„Da sam ja na vlasti shvatio bih ove izveštaje dobronamerno“, istakao je Miletic, koji žali što vlasti Srbije ovakve akcije shvataju kao napad

od koga se treba braniti.

Andrej Nosov, izvršni direktor YIHR ističe da je na osnovu istraživanja i objavljenih izveštaja zaključio da u Srbiji još uvek nije uspostavljena pravna država.

Po njegovim rečima, ovo je prvi u nizu ovogodišnjih izveštaja YIHR, čiji je cilj procena odnosa vlasti prema zakonima.

Nosov je rekao da vlasti u Srbiji, iako to tvrde, nisu

privržene vladavini prava. To je ilustrovao grubim kršenjem i ignorisanjem Zakona o saradnji sa

Haškim tribunalom.

„Policija Republike Srbije dozvolila je sebi da se ogлуši o

sudske naloge za hapšenje optuženih za ratne zločine“, naglasio je Nosov.

Gluvonema četvrtina

Nosov je objavio i početak kampanje YIHR u korist transparentnosti suđenja za ratne zločine. To znači da treba dozvoliti audio-vizuelno snimanje i emitovanje snimaka sa ovih suđenja. Prema njegovim rečima, sudovi su danas u Srbiji nedovoljno transparentni. To se mora promeniti kako bi se uspostavila pravna država i prevladala prošlost, kaže Nosov.

Miroslav D. Janković, istraživač YIHR predstavio je izveštaj YIHR o primeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Prema osnovnim zaključcima istraživanja, više od 70 odsto organa javne vlasti ne poštuje zakon. Od 212 institucija koje su primile dopise YIHR, samo 50 je odgovorilo na sva postavljena

pitanja. Ni na jedno od pitanja nije odgovorio 61 državni organ, što je u procentima 28 odsto.

Zakon opstruiše i sama skupština Srbije, koja je tek nedavno omogućila rad Kancelariji poverenika za pristup informacijama od javnog značaja, istakao je Janković.

On kaže da se republička ministarstva različito ponašaju kada je reč o primeni zakona. Ministarstvo prosvete i sporta nije odgovorilo ni na jedan dopis YIHR, dok su ministarstva pravde i finansija odgovorila samo na po jedan od poslatih pet, odnosno sedam dopisa.

Na postavljena pitanja nisu odgovorili ni kabineti predsednika i potpredsednika republičke vlade.

Janković je istakao postupak Ministarstva odbrane SCG koje je odgovorilo na sva, osim na pitanje: „Kada je i po kom osnovu penzionisan oficir Vojske Jugoslavije Ratko Mladić?“.

Javno preduzeće „Telekom Srbija“ odbilo je da dostavi podatke o platama direktora i predsednika svog Upravnog odbora. Janković smatra da je ovakvo ponašanje nedopustivo, jer je to kompanija koja se pretežno finansira iz budžeta Srbije.

Na zahteve nisu odgovorili ni Bezbednosno-informativna agencija, Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Agencija za privatizaciju i Republička direkcija za puteve.

Kratki i nemušti papiri

Janković ocenjuje da zakone ne poštuju ni organi pravosuđa. Na zahteve YIHR nisu odgovorili Republičko javno tužilaštvo, Ustavni sud Srbije, okružni sudovi u Beogradu i Novom Sadu. Okružni sud u Nišu je na zahtev da dostavi informaciju o predmetima koji se vode pred vojnim odeljenjem odgovorio da je tražena informacija suviše obimna da bi se udovoljilo zahtevu. Po rečima Jankovića, ovakvo ponašanje suda predstavlja kršenje zakona, jer YIHR nije tražila kompletne predmete, već samo osnovne podatke o njima.

Primećeno je i da lokalni organi slabo poznaju odredbe zakona. Neke lokalne samouprave, iako ih zakon

obavezuje, nemaju poverenike za pristup informacijama. Samo su 34 opštine i grada, od testiranih 166, odgovorile na sve zahteve, dok četvrtina nije odgovorila ni na jedan zahtev.

Dragan Popović, koordinator programa za zaštitu ljudskih prava YIHR je predstavio izveštaj o primeni ključnih tranzicionih zakona u Srbiji. YIHR je nadgledala primenu Zakona o saradnji sa Haškim tribunalom, Zakona o lustraciji, Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Zakona o javnom informisanju i Zakona o prenošenju nadležnosti vojnih sudova, vojnih tužilaštava i vojnog pravobranilaštva. Popović je zaključio da se nijedan od posmatranih zakona ne

primenjuje u celosti.

Kao primer Popović je naveo da policija ne postupa po odredbama Zakona o saradnji sa Haškim sudom i ne hapsi optužene za ratne zločine. Policija Republike Srbije nije postupila po nalogu Okružnog suda u Beogradu i uhapsila četvoricu vojnih i policijskih generala septembra 2004. godine. Neposlušnost policije nije kažnjena, a vlada Srbije je čitavo to vreme intenzivno pregovarala sa optuženima. Takav odnos prema Haškom sudu je grubo kršenje zakona SCG koji reguliše proceduru transfera optuženih za ratne zločine u Hag, zaključio je Popović.

Popović je objasnio novinarima da se takođe krše

mnoge odredbe Zakona o nacionalnim manjinama. U Priboju, uprkos zakonskoj obavezi, bosanski jezik nije proglašen za zvanični jezik. Sudski postupci ne vode se na bosanskom, albanskom i romskom jeziku, kao što je propisano.

Zakon o lustraciji ostao je mrtvo slovo na papiru. Po rečima Popovića, ni jedna odredba ovog zakona nije primenjena, a zakon

je opstruirala sama Narodna Skupština Republike Srbije koja ga je i formulisala.

Uprkos jasnoj zabrani govora mržnje u Zakonu o javnom informisanju (kao i u nekim drugim zakonima), mediji u Srbiji sve češće promovišu upravo ovakav način komunikacije sa javnošću. Popović je to ilustrovala izveštavanjem o incidentu na ru-

kometnoj utakmici „Zagreb“-„Partizan“ i lepljenjem anti-semitskih plakata protiv RTV B92.

Popović je govorio i o zakasneloj primeni ustavnih odredbi o ukidanju vojnih sudova. Republički zakon koji to reguliše izglasan je pune dve godine nakon usvajanja Ustavne povelje SCG.

P. D.

Putokaz verskim slobodama u Srbiji Zakonom na incidente

Za „okruglim stolom“ 20. juna u zgradi skupštine Beograda raspravljalo se o „Prednacrtu zakona o pravnom položaju verskih zajednica“. Skup je uz Inicijativu mladih za ljudska prava organizovao i Centar za toleranciju i međureligijske odnose. Analizi ovog pravnog akta je prisustvovalo i pedesetak predstavnika različitih verskih zajednica, nevladinih organizacija, diplomatskih izaslanika, članova međunarodnih organizacija i medija. Ističemo prisustvo emisara Srpske pravoslavne, Rimokatoličke, Adventističke, Baptističke crkve, zatim Crkve božije, mormona, Saveza jevrejskih opština, Hristove i Apostolske crkve, Biblijske lige, Protestantske evanđeoske crkve, Islamske verske zajednice iz Zemuna, Slovačke evangelističke, Evangelističke metodističke, Hristove duhovne, Protestantske evanđeoske crkve, Pokreta crkava skupštine božije... Nevladine organizacije predstavljali su YIHR, Beogradski centar za ljudska prava, Evanđeosko udruženje studenata i Centar za toleranciju i međureligijske odnose.

Prema oceni organizatora, do sada predstavnici verskih zajednica nisu imali priliku da se u tolikom broju okupe na jednom mestu i da u prisustvu državnih organa diskutuju o prednacrtu za njih relevantnog zakona. Dosadašnje „javne rasprave“ su uglavnom bile iza „zatvorenih vrata“. Koliko je ovaj zakon važan za Srbiju ilustruje i podatak da se u popisu stanovništva 2002. godine 95 odsto građana Srbije izjasnilo da su pripadnici neke verske zajednice.

Dr Dimitrije Kalezić sa beogradskog Bogoslovskog fakulteta smatra da „treba obezbediti napredak i rast verskih zajednica, jer je to važno za korist čoveka i zajednice... SPC nema liturgijsku zajednicu ni sa jednom verskom zajednicom na ovim prostorima, a nemaju je ni druge verske zajednice. Saradnja je neophodna i moramo da radimo na tome“, kaže Kalezić.

Ovakve reči ulivaju nadu da će se položaj verskih zajednica u Srbiji poboljšati, posebno ako

dolaze od predstavnika SPC.

Miodrag Živanović, velikodostojnik Adventističke crkve ocenjuje da je saradnja sa Ministarstvom vera Srbije poboljšana i da se rezultati vide. Dodao je: „Vernik ne sme da bude diskriminisan zato što je

vratimo pravni kontinuitet koji su imale pre socijalističke Jugoslavije... Takođe smo želeli da legalizujemo Srbiju kao multireligijsku državu. Imamo nejasnu tradiciju jer se neke crkve ne priznaju, čak i neke tradicionalne crkve. Zašto se

vernik. Kao hrišćani moramo naći način da živimo zajedno i da jedni drugima pomažemo“.

Ministar vera Srbije Milan Radulović se na skupu trudio da promoviše religijski pluralizam: „Sa stanovišta odnosa prema verskim zajednicama, prethodne države - Kneževina i Kraljevina Srbija su bile demokratske u poređenju sa socijalističkom Jugoslavijom. Mi želimo da im

verske zajednice ne bi ujedinile kao u Holandiji? Pripadnike različitih verskih zajednica treba tretirati kao građane sa jednakim pravima. Ovaj zakon pokušava to i da učini“, kaže Radulović.

Na pitanje Mihajla Andrejića iz Crkve božije da li bi član 45. prednacrta zakona mogao da predvidi mogućnost dobrovoljnog rada pri izgradnji verskih objekata, jer verske

zajednice nemaju para da plaćaju građevinske firme, Radulović odgovara: „To je moguće i to ćemo dodati u zakon...“.

Najviše kritika doživele su odredbe prednacrta zakona o kategorizaciji verskih zajednica, o porezima i finansijama. Sve verske zajednice su zainteresovane da im se vrati imovina. Postavljeno je i pitanje da li će ovaj prednacrt (kada i ako postane zakon) predstavljati lex specialis prema dugim zakonima i da li će derogirati one njihove odredbe sa kojima je u očiglednoj koliziji.

Aleksandar Lebl iz Saveza jevrejskih opština je pohvalio prednacrt zakona rekavši: „Naročito pozdravljamo član 4. koji zabranjuje zloupotrebu verskih sloboda i antisemitizam“.

Od 1993. godine u Srbiji nije pravnim dokumentom regulisan položaj verskih zajednica.

Prednacrt novog zakona nije savršen, ali je veoma dobar. Pošto bude stupio na snagu, možda će se prekinuti praksa diskriminacije verskih zajednica na državnom nivou, ali i diskriminacija „na terenu“.

U Srbiji je od 2001. do sredine 2005. bilo 300 incidenata na verskoj osnovi.

M. Janković

Advokati za ljudska prava

U Sarajevu su od 17. do 19. juna na seminaru pod nazivom „Advokati za ljudska prava“ u organizaciji Švedskog helsinškog odbora za ljudska prava pravници iz Hrvatske, Makedonije, SCG, Kosova, BiH, Moldavije, Rusije i Švedske raspravljali o kategoriji "advokata za ljudska prava". Bilo je 27 polaznika seminara, uglavnom pravnika iz nevladinih organizacija, među kojima dvojica iz Inicijative mladih za ljudska prava.

Prvog dana se analizirao član 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima koji definiše pravo na slobodu i sigurnost. Predstavljani su slučajevi iz relevantne prakse Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu. Drugog dana se raspravljalo o članu 6. iste konvencije koji reguliše pravo na pravično suđenje. Viđenje člana 6. iz ugla sudije Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu iznela je Margarita Caca

Nikolovska (Tsatsa) koja taj član primenjuje u praksi.

Poslednjeg dana su se simulirala suđenja pred Evropskim sudom za ljudska prava. To je bio najkorisniji deo seminara, jer su učesnici imali priliku da praktično primene znanje koje su stekli tokom seminara. Svi učesnici seminara su uvežbani da mogu da nastupe pred Evropskim sudom za ljudska prava.

J. M.

Metafizička država bliže

Bliže! To je bio moto, lozinka, želja...koja je u relaksirajućim, zelenom miru pitome Fruške gore, u hotelu „Norcev“, od 5. do 10. jula okupila tridesetak devojaka i mladića iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije i Crne Gore. Stela, Luna, Novak, Elma, David, Ardijana, Simon, Vildana, Vuk, Naida, Vlada, Milica, Ana, opet Ana, Dule, Darija, Dževad, Sara, Tomica, Haris, Mile, Janja, Sanja, Igor, Vesna, Slaviša, Dejan. Lepa melodija imena u nizu.

Pomenuti mir bio je, naravno, narušen onog momenta kada je vesela družina stigla na ono što se u Vojvodini smatra više nego respektabilnom nadmorskom visinom, ali to je sasvim u redu. U redu je jer dokazuje da „stabilizacija odnosa u regionu“ nije uvek i nužno mukotrpan, smrtno ozbiljan proces. Dokazuje da stasavaju generacije svesne da sa fatalno ludačkim idejama roditelja, praroditelja, starije braće i sestara i ostalih nemaju ništa, mada im se uporno pokušavaju u nasleđe ostaviti mnogobrojni problemi. Oni koji su lično upoznali rat još dok su bili daleko od punoletstva sada hoće da žive u miroljubivom i prijatnom komšiluku. Da kad su već geografski neminovno blizu, budu i ljudski bliže. Kad im već jezici kojima govore omugućavaju da se savršeno razumeju, što da i nešto produktivno ne proizađe iz tog razumevanja?

Petodnevnu kreativnu radionicu „Bliže“ Inicijativa mladih za ljudska prava

organizovala je na podsticaj i uz podršku ambasada Francuske i Nemačke u Srbiji i Crnoj Gori, a potpomognuta Fondacijom Konrad Adenauer i Francuskim kulturnim centrom u Beogradu. Istorijsko pomirenje „tradicionalnih“ neprijatelja - Nemačke i Francuske i prerastanje te loše tradicije u čvrsto savezništvo koje je postalo i temelj ujedinjene Evrope, bilo je ideja vodilja. Sa uverenjem da je trajno pomirenje moguće i u regionu bivše Jugoslavije i da je ono pre svega u interesu onih kojima pripada budućnost.

Radionicu su zvanično i svečano otvorili Rasim Ljajić, ministar za ljudska i manjinska prava SCGore dr Andreas Cobel (Zobel), ambasador Nemačke i Ig Perne (Hugues Pernet), ambasador Francuske u Beogradu. Njihove ekselencije su ozbiljno shvatili poruku „Bliže“, te su na Frušku goru doputovali,

suprotno uobičajenoj praksi, jednim automobilom. Kad su otišli visoki gosti, atmosfera više nije bila ni tako zvanična ni svečana, ali je bila vrlo radna, živa i prijateljska. Diskutovalo se, gledali su se i analizirali filmovi koji tematski imaju veze s procesom suočavanja s prošlošću, gost radionice bio je i Stefan Arsenijević, reditelj kratkog filma „Atorzija“, koji je nagrađen berlinskim „Zlatnim medvedom“, zatim nagradom Evropske filmske akademije, a bio je nominovan i za „Oskara“.

Učesnici radionice prošli su, uz pomoć supervizora, iskusnih montažera Aleksandre Milovanović i Mime Petrović, kratku filmsku školu. I proizveli dva spota koji su predstavljeni na Exit-u.

U produkciji spotova krenulo se od zamisli o predsedničkim izborima u metafizičkoj državi „Bliže“. Radilo se u dve grupe od kojih je jedna sledila standarnde obrasce predizborne propagande, promovišući vrednosti kao što su jednakost, tolerancija, multikulturalnost. „Država, to si ti“ naziv je koji su dali svom spotu. Druga grupa rešila je da napravi urnebesnu parodiju predizborne demagogije političara i lažnog morala koji je, po običaju, u temelju zalaganja za konzervativne društvene vrednosti. Njihov spot nazvan je „State of Enter“.

A Exit? Pa, naravno, dani na Fruškoj gori nisu bili toliko naporni da nije ostalo dovoljno energije za noćni provod na novosadskoj tvrđavi. I za dobro raspoloženje u autobusu koji nas je jutrom vraćao u našu „metafizičku državu Bliže“.

Radovan Kupres

Civilno društvo državi

Policajac – govornik mržnje

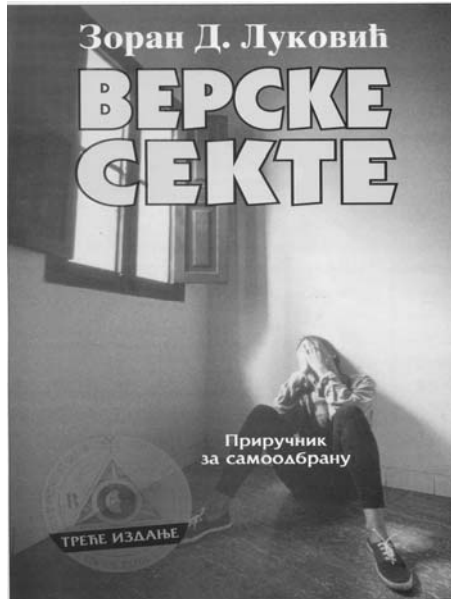
Inicijativa mladih za ljudska prava je 14. juna podnela Okružnom javnom tužilaštvu u Beogradu krivičnu prijavu zbog izazivanje verske netrpeljivosti protiv pripadnika Uprave kriminalističke policije u Beogradu.

YIHR ocenjuje da je kapetan policije Zoran D. Luković izazivao rasnu, versku i nacionalnu mržnju, razdor i netrpeljivost shodno članu 134. Osnovnog krivičnog zakonika, jer je kontinuirano javnim delovanjem izazivao i raspirivao mržnju protiv pripadnika manjinskih verskih zajednica.

Podrška II

Povodom krivične prijave protiv Zorana D. Lukovića YIHR se obratio Radovan Bogdanović, koji se potpisao kao teolog iz Beograda. Bogdanović piše 22. jula: "Nemam reči zahvalnosti da je neko nešto konkretno poduzeo protiv ovog čoveka. Zaista, godinama svi koji smo drugačije veroispovesti trpimo progon od strane ovakvih ljudi, a posledice osećaju i naša deca u školama. Molim vas nastavite, jer na određeni način vi ste glas onih koji nemaju mogućnost da preduzmu ovakve projekte".

U krivičnoj prijavi Okružnom javnom tužilaštvu YIHR navodi da Luković u knjigama i

javnim nastupima kontinuirano manjinske verske zajednice u Srbiji naziva sektama, a njihove vernike "mentalnim manipulatorima, duševno obolelim ljudima, alkoholičarima, narkomanima i toksikomanima koji završavaju ili u psihijatrijskim ustanovama ili na groblju".

Luković je među pripadnike manjinskih verskih zajednica svrstao "počinioce najtežih krivičnih dela kao što su ubistva, razbojništva i silovanja" i okarakterisao ih "kao ljude koji se bave prostitucijom, koji se podsmevaju verskim praznicima i crkvenim službama, kao krivce za razvijanje zavisnosti i ubijanje slobodne volje pojedinca, kao vernike koji druge ljude gledaju kao demone, kao ljude koji žele da se obogate i imaju uticaj na centre moći, kao promotere specijalnog rata, kao donosioc smrti i razaranja...".

Luković je pripadnik Ministarstva unutrašnjih poslova, a njegova knjiga "Sekte - priručnik za samoodbranu" je udžbenik za polaznike srednje škole MUP-a u Sremskoj Kamenici.

Inicijativa mladih za ljudska prava na kraju poziva MUP da preispita upotrebu ove knjige kao udžbenika za buduće policajce.

Podrška I

YIHR je 15. juna dobila e mail podrške Viktora Živojinovića koji je između ostalog napisao: "Imate moju neizmernu podršku u ovome što radite. Mislim da je velika sramota za ovu državu i ovo društvo da nam se budući čuvari reda i mira, zaštitnici prava građana obrazuju po knjizi čoveka koji nekim građanima osporava pravo na verske i nacionalne različitosti". Građanin koji je uz e mail poslao i ostale lične podatke piše: "U policiji ima još primera korupcije koja je nasleđena od prošlog, prethodnog ili ne znam kog već režima, ali se niko ne trudi da tu korupciju iskoreni, već je samo podržavaju i čine njene zaštitnike jačima. O ovom slučaju sam obavešten preko liste udruženja studenata sa hendikepom. Kao studenta prava me interesuje u kakvoj državi živim – da li u državi gde je građanin poslednja stvar na koju se misli. Umesto da interesi građana budu na prvom, oni su na poslednjem mestu.

Otvoreno pismo osam nevladinih organizacija U Evropu se ne može bez civilnog sektora

Prema saznanjima dostupnim javnosti, na sednici Odbora za bezbednost Skupštine Srbije 1. jula direktor Bezbednosno-informativne agencije (BIA) Rade Bulatović je odgovarajući na poslanička pitanja da li BIA prati aktivnosti nevladinih organizacija priznao da je deo nevladinog sektora predmet pažnje tajne policije. „Pratimo te nevladine organizacije koje zloupotrebljavaju status NVO i koje se uglavnom finansiraju od onih centara iz inostranstva da kasnije promovišu političke i bezbednosne zadatke, posebno na području Raške oblasti i juga Srbije“, rekao je Bulatović, ne navodeći tačno na koje organizacije misli, podseća 5. jula u otvorenom pismu premijeru Srbije Vojislavu Koštunici, predsedniku skupštine Srbije Predragu Markoviću i predsednici Vrhovnog suda Srbije Vidi Petrović-Škero osam nevladinih organizacija iz Beograda. U pismu koje su potpisali Beogradski krug, Centar za kulturnu dekontaminaciju, Fond za humanitarno pravo, Građanske inicijative, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Inicijativa mladih, Komitet pravnika za ljudska prava i Žene u crnom se kaže da iako „Bulatović nije rekao koje organizacije ima u vidu, principijelno protestujemo ne zbog floskule o finansiranju iz inostranstva – kojom se već godinama manipuliše u javnosti – nego zbog činjenice da većina iz koalicije osam nevladinih organizacija realizuje projekte u Sandžaku, na jugu Srbije i u drugim regionima. Reč je o

Preterana sumnjičavost

Ovo pismo je u ime Helsinškog odbora Bugara u SCG7. jula podržala njegov predsednik Zdenka Todorova koja od državnog vrha Srbije očekuje da izađe sa jasnim stavom – „da li je praćenje nevladinih organizacija od strane tajne policije u Srbiji i stav zvanične politike ili je reč o pritisku tajne policije na rad nevladinih organizacija za ljudska prava!“.

Ona pita Bulatovića i da li je njena uredna putna isprava 10. maja u vozu za Sofiju bila podvrgnuta „specijalnoj proveri“ od strane radnika pogranične policije „samo zbog toga što sam predsednik i aktivista jedne nevladine organizacije za ljudska prava i zbog čega isti tretman nije važio i za ostale putnike u vozu? Nešto što sam mnogo puta doživljavala i za vreme bivšeg režima“, zaključuje Todorova.

vrednim projektima unapređenja demokratskih odnosa, poštovanja ljudskih i manjinskih prava, tolerancije, itd. Donatorske organizacije koje pomažu ove projekte su poznate javnosti. Uostalom, mnogi od tih donatora na isti način i sa istim ciljevima pomažu vladine organizacije i institucije u Srbiji. Zbog toga tražimo da nam odgovorite na pitanja koja proizilaze iz Zakona o BIA“.

Osam NVO poseže za zakonskim odredbama da oceni ponašanje Bulatovića pred poslanicima: „Član 9. Zakona kaže da Agencija u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti primenjuje odgovarajuće operativne metode, mere i radnje, kao i odgovarajuća operativno-tehnička sredstva kojima se obezbeđuje prikupljanje podataka i obaveštenja radi otklanjanja i sprečavanja delatnosti usmerenih na podrivanje bezbednosti u zemlji i, u vezi s tim, preduzima druge potrebne mere i radnje na osnovu zakona i propisa donetih u skladu sa zakonom. Odluku o primeni mera i metoda iz stava 1. ovog člana donosi direktor Agencije ili lice koje on ovlasti“.

Beogradske NVO pitaju: „Na osnovu kojih podataka i

obaveštenja je direktor Agencije zaključio da bi neke NVO mogle podrivati bezbednost u zemlji? Pošto je utvrdio da „promovišu političke i bezbednosne zadatke“ dobijene od „centara iz inostranstva“, šta namerava da tim povodom preduzme?“.

U pismu funkcionerima Srbije NVO saopštavaju da član 14. Zakona reguliše, između ostalog da: „odstupanje od načela nepovredivosti tajnosti pisama i drugih sredstava opštenja, na predlog direktora Agencije, odobrava odlukom predsednik Vrhovnog suda, odnosno sudija tog suda koji je određen da po ovim predlozima odlučuje u slučaju odsustva predsednika tog suda... Odobrene mere mogu se primenjivati najduže šest meseci, a na osnovu novog predloga mogu se produžiti još jedanput najduže na još šest meseci...“.

NVO pitaju: „Ako su neke nevladine organizacije obeležene kao subjekti uskraćivanja „prava na poštovanje privatnog i porodičnog života“ - kako to, uostalom, reguliše i član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima – zato što je to „neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili

ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih“, koliko se još zakonskih „produžetaka“ može očekivati s obzirom da su aktivnosti u kojima se angažujemo praktično permanentne?

Članom 18. Zakona propisano je: „U obavljanju poslova iz svog delokruga, Agencija je obavezna da se pridržava načelnih stavova i smernica Vlade, koje se odnose na bezbednosno-obaveštajnu politiku Republike Srbije“.

Poslednje pitanje osam NVO glasi: „Koji su to načelni stavovi i smernice Vlade na osnovu kojih se izvodi zaključak da deo nevladinih organizacija treba da bude predmet pažnje t a j n e p o l i c i j e ? “ .

NVO na postavljena pitanja „očekuju javni odgovor, utoliko pre što na neka od postavljenih pitanja već duže vremena dobijamo vrlo jasne, preteče „odgovore“. Štaviše, oni su sve češći i sve glasniji – u mnogim medijima, na javnim manifestacijama „poraženih snaga“, u nacionalnim institu-

cijama, u krugovima srpske intelektualne elite“.

Na kraju se naglašava da se takav odgovor očekuje sa punim pravom „u Srbiji koja pokušava da se legitimiše za članstvo u evropskoj porodici naroda, a pri tom kao da zaboravlja jednu od osnovnih pretpostavki – civilni sektor se nigde u Evropi ne tretira kao neprijatelj, nego, naprotiv, kao poželjan i dobrodošao korektiv vlasti i nosilac aktivnosti kompatibilnih stvarnim nacionalnim interesima“.

Istražiti zločine u Antinu

"Zahtevamo od Tužilaštva za ratne zločine da pokrene istragu povodom navoda Fonda za humanitarno pravo o odgovornosti jedinica ondašnje JNA i srpskih dobrovoljačkih formacija za zločine na teritoriji Antina u Republici Hrvatskoj.

Tražimo od državnih institucija, pre svega Vojno bezbednosne agencije i Ministarstva odbrane SCG da iznesu sve podatke o tom slučaju. Tražimo i da se provere navodi koje je Jovica Stanišić, bivši šef Službe državne bezbednosti, izneo Vladimiru Bebi Popoviću, o čemu je javnost u Srbiji obavestena preko medija", zatražili su 24. juna Beogradski krug, Centar za kulturnu

dekontaminaciju, Građanske inicijative, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Inicijativa mladih za ljudska prava, Komitet pravnika za ljudska prava i Žene u crnom. U saopštenju sedam nevladinih organizacija konstatuje da je "neosporno da su u Antinu 1991. godine počinjeni zločini protiv civilnog stanovništva. Neosporno je da su u to vreme u Antinu bili pripadnici raznih dobrovoljačkih jedinica i JNA.

Poneseni dnevno-političkim razlozima „stabilnosti vlade“ državni organi su požurili da negiraju svaku umešanost Tomislava Nikolića u te zločine, zaboravljajući da se osvrnu na činjenicu da je u pomenutom selu bilo užasnih zločina.

Pokretanje pitanja odgovornosti za te zločine je, stoga, prioritetna obaveza države Srbije i njenih nadležnih organa, bez obzira na to da li su visoki predstavnici vlasti ili opozicije bili direktno uključeni u pojedine događaje", poručuje sedam NVO.

One zaključuju da je "Tužilaštvo za ratne zločine dužno da pokrene istragu u vezi sa ovim slučajem i utvrdi sve činjenice.

Utvrđivanje činjenica o oružanim sukobima preko zvaničnih institucija Srbije je jedan od najvažnijih segmenata uspostavljanja vladavine prava. Iako su poznate činjenice u vezi sa stalnim političkim pritiskom na rad tužioca za ratne zločine, smatramo da je njegova reakcija u ovom slučaju neophodna".

“Alma Quattro” diskriminiše

Inicijativa mladih za ljudska prava zahteva od republičke Tržišne inspekcije da postupi po prijavi jer firma “Alma Quattro” nije htela da montira bilborde na kojima su fotografije o zločinu u Srebrenici, saopštava YIHR 1. jula.

YIHR realizuje kampanju obeležavanja deset godina od

Pismo osam NVO koje su predložile deklaraciju o ratnim zločinima

Srebrenicu hitno na dnevni red parlamenta

zločina u Srebrenici. Deo kampanje su bilbordi na kojima snimci autora Tarika Samaraha podsećaju građane na taj zločin.

Kampanja YIHR-a tre-

balo je da se realizuje preko preduzeća „Alma Quattro d.o.o.“ iz Beograda koje izdaje prostor na reklamnim panoima - bilbordima. Predstavnici YIHR i “Alma Quattro” su se dogovorili da kampanja počne 27. juna. Tri dana pre početka kampanje Miloš Golijanin iz “Alma Quattro” obavestio je YIHR da je upravni

Belgrade billboards reminding Serbs of Srebrenica massacre stir controversy

By KATARINA KRATOVAC

Associated Press Writer

BELGRADE, Serbia-Montenegro (AP) _ One billboard shows a forensic examiner's gloved hand holding a human arm. Another shows a child's smashed doll, and another an endless array of coffins awaiting burial. «Srebrenica, 1995-2005. So that you see, know, remember,» reads the message beneath the images.

More than a dozen such billboards appeared this week in the Serbian capital, put up by the Youth Initiative for Human Rights group ahead of the July 11 anniversary of the 1995 massacre in Srebrenica.

The slaughter of up to 8,000 Muslim men and boys by Serb troops who overran the U.N.-protected enclave in eastern Bosnia was Europe's worst carnage since World War II and became a symbol of the brutality of Bosnia's 1992-95 war.

odbor kompanije odlučio da obustavi dogovoren posao.

Ovu odluku Upravni odbor preduzeća „Alma Quattro“ je zasnovao „na činjenici da tema kampanje predstavlja izuzetno delikatno političko pitanje koje prevazilazi komercijalne svrhe za koje je mreža naše kompanije namenjena“.

Ovim je preduzeće „Alma Quattro“ povredilo obavezu pružanja usluga bez diskriminacije, otvoreno saopštavajući da iza odbijanja posla stoje politički razlozi. Time je prekršen član 11. Zakona o zaštiti potrošača, koji zabranjuje diskriminaciju prilikom pružanja usluga potrošačima.

Napominjemo da je kampanja ipak počela i da agencija za outdoor oglašavanje „Akzent media“ nije imala nikakav problem da fotografije postavi na svoje bilborde.

YIHR je pre stupanja u pregovore sa preduzećem Alma Quattro proučila i opšte uslove poslovanja ovog preduzeća u čijem članu 6.5 piše da komitent ne sme izlagati „nezakonit i nemoralan sadržaj“.

S obzirom da se UO Alma Quattro pozvao upravo na Opšte uslove, proizlazi da članovi Upravnog odbora tog preduzeća smatraju da je obeležavanje i podsećanje na deset godina od genocida nad više od 8.000 ljudi nezakonit ili nemoralan čin.

Na osnovu iznesenih činjenica Inicijativa mladih za ljudska prava zahteva od Tržišne inspekcije da zaštiti prava potrošača i preduzme sve zakonske mere kako bi preduzeće „Alma Quattro“ bilo prekršajno kažnjeno, saopštava YIHR.

Protest stanara iz novobeogradske Ulice dr Ivana Ribara Protiv Roma, Kineza i Sarajlija

Istraživač Inicijative mladih za ljudska prava prisustvovao je 15. jula demonstraciji stanara iz Ulice dr Ivana Ribara na Novom Beogradu, koji su nedelju dana protestovali zbog saznanja da će se u njihovom naselju postaviti kontejneri i izgraditi naselje za Rome. Kontejneri su deo projekta trajnog rešavanja stambenog pitanja Roma koji žive u teškim uslovima u nehygieničkim beogradskim staništima. Danima je između 500 i 600 stanara tog novobeogradskog naselja blokiralo saobraćaj i protestovalo šetnjom.

Tog petka u 18 časova stanari su blokirali raskršnicu i okupili se oko organizatora protesta. Osoba koja je prva govorila je poručila da su njihovi predstavnici razgovarali sa zamenikom gradonačelnika Beograda Radmilom Hrustanović koja im je rekla da je ta stvar rešena. Zato su odlučili da će ubuduće preskočiti „činovnicu Hrustanović“ i da će se tražiti razgovor sa gradonačelnikom Nenadom Bogdanovićem, predsednikom i premijerom Srbije Borisom Tadićem i Vojislavom Koštunicom. Ovo je naišlo na histerično odobravanje

okupljenih, pa su se čuli povici „Neka se vrati u Sarajevo odakle je i došla“ (misli se na Hrustanović); „Došla je iz Sarajeva da diriguje našim gradom“; „Izađite na sunce da pocrnite kao Cigani“; „Nećemo Cigane“...

Organizatori protesta spremaju krivične prijave protiv odgovornih za postavljanje kontejnera „bez legitimnih papira“, a najavljeno je smenjivanje rukovodstva opštine Novi Beograd.

Pored ove, pokrenuta je inicijativa da se „protestu priključe ostali građani opštine

Rasizam među blokovima

„Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR) zahteva od nadležnih državnih organa da spreče širenje rasne, verske i nacionalne mržnje, razdora i netrpeljivosti ispoljenih na protestu stanara Ulice dr Ivana Ribara na Novom Beogradu. Takođe, zahtevamo od javnog tužioca da pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti za ekspanziju rasizma na Novom Beogradu“, saopštila je YIHR.

U saopštenju YIHR od 19. jula se između ostalog kaže da „stanari Ulice dr Ivana Ribara svakodnevno blokiraju saobraćaj i protestuju zbog odluke gradske vlasti da u tom naselju postavi kontejnere za privremeni smeštaj Roma. YIHR je zabrinuta jer nema zvanične reakcije na rasističke parole sa skupova građana koji su protiv izgradnje novog dela naselja“.

YIHR je zabeležila i otvorene pozive na linč Radmile Hrustanović, zamenice gradonačelnika Beograda, te „smatra da državne institucije moraju sprečiti ekspanziju rasizma na Novom Beogradu i pokrenuti postupke protiv prekršilaca zakona“. Gotovo da je postala praksa nekažnjivost onih koji izazivaju rasnu netrpeljivost i govore mržnjom, zaključuje se u saopštenju YIHR 19. jula.

i drugi plaćenici i izdajnici. Komšije, pozivam vas da svakoga koga primetite da nije iz naše opštine udaljite sa skupa ili se zna šta će mu se desiti“.

Glavno odobranje i pozivi na obračun sa izdajnicima. Zatim su stanari krenuli u protestnu šetnju i megafonom pozivali građane da im se pridruže.

Tokom šetnje čule su se i ovakve

Novi Beograd, posebno komšije iz Bloka 70, koji muku muče sa Kinezima“.

Gospodin koji je preko megafona širio rasnu, versku i nacionalnu mržnju i netrpeljivost i protiv koga bi trebalo podneti krivičnu prijavu dodao je: „Kinezi u tom bloku i oni koji kod njih kupuju mokre po ulazima, stepenicama i uglovima“.

Postoji li flagrantniji primer kršenja člana 134. Osnovnog krivičnog zakonika od ovoga - megafon u ruci pred oko 550 građana?

Rasističke parole su preuzeli ostali govornici, euforično negodujući na svako pominjanje reči „Cigani“, zahtevajući da protesti traju do „pobede“ govornika. Pričalo se da su gradski funkcioneri navodno dobili novac iz inostranstva za projekat izgradnje romskih naselja, pa ne mogu ustuknuti.

Jedan demonstrant je rekao: „Ubacili su u naše redove provokatore čiji je zadatak da unište organizaciju protesta. To su ljudi iz nevladinih organizacija

izjave: „Nismo mi rasisti, mi smo samo protiv deponija, smetlišta i širenja zaraza koje će nam oni doneti“.

Romi su okarakterisani kao nacija koja stvara smetlišta i širi zarazu. Tužno je bilo videti decu koju su roditelji povelili na protest da ih od malih nogu uče kako treba mrzeti Rome.

Žalostan je i приметni nedostatak volje građana ovog naselja da se Romima pruži bilo kakva mogućnost da podignu kvalitet života.

M. J.

Kampanja vlasti protiv nevladinih organizacija i suočavanja sa prošlošću

„Vlasti u Srbiji podstiču kampanju protiv nevladinih organizacija koje se zalažu za suočavanje sa prošlošću i iznošenje činjenica o nedavnoj prošlosti. Javnim napadima i uvredama na račun NVO predstavnici Vlade Srbije i drugih državnih organa direktno podstiču radikalne grupe i ostavljaju im prostor za linč onih koji iznose činjenice o ulozi Srbije u oružanim sukobima na prostoru bivše Jugoslavije“, saopštili su

Na adrese NVO stižu upozorenja o podmetnutim bombama i obećanja da će neki od njihovih aktivista završiti pod «točkovima automobila» ili sa «kamenom oko vrata u mulju Save»

zajednički 28. jula Beogradski krug, Centar za kulturnu dekontaminaciju, Fond za humanitarno pravo, Građanske inicijative, Helsinški odbor za

ljudska prava u Srbiji, Inicijativa mladih za ljudska prava, Komitet pravnika za ljudska prava i Žene u crnom.

Osam organizacija oce-

njuje da se u „najnovijem talasu napada na nevladine organizacije koristi izjava ruskog predsednika Vladimira Putina kao "najbolji model kojim treba završiti priču o nevladinim organizacijama".

U parlamentu Srbije se o nekim predstavnicima NVO javno govori kao o "nemoralnim, nebitnim osobama koje rade protiv Srbije".

Radikalne grupe napadaju i medije koji prenose izjave nevladinih organizacija

Podsećamo na pretnje smrću upućene ljudima iz RTV B92 i dnevnog lista „Danas“.

„Pored svakodnevnih pretnji nevladinim organizacijama telefonom i elektronskom poštom, političari iz vladajuće koalicije sve češće javno optužuju NVO da "koče proces normalizacije Srbije".

Direktor BIA Rade Bulatović je neuvijeno rekao da njegova služba prati aktivnosti nekih nevladinih organizacija, a na otvoreno pismo kojim je grupa osam nevladinih organizacija tražila objašnjenje o tome nije dobila odgovor. I pored otvorenih pretnji Srpske radikalne stranke sudu, državni organi nisu reagovali na izjavu čelnika te partije da će "ukoliko ne presude Nataši Kandić, predsednici *Fonda za humanitarno pravo* do 15. oktobra na ulicama biti pola miliona ljudi". Predsednica *Helsinkiškog odbora za ljudska prava* u Srbiji Sonja Biserko fizički je napadnuta u više navrata ispred zgrade u kojoj stanuje.

Na miran skup *Žena u crnom* povodom obeležavanja desetogodišnjice genocida u Srebrenici bačen je suzavac, a policija nije učinila dovoljno da spreči incident. Bilbordi *Inicijative mladih za ljudska prava* koji podsećaju na desetogodišnjicu Srebrenice uništeni su i prekriveni grafitima "Ustaše", "Marš iz

Srbije".

Na adrese NVO stižu upozorenja o podmetnutim bombama i obećanja da će neki od njihovih aktivista završiti pod «točkovima automobila» ili sa «kamenom oko vrata u mulju Save».

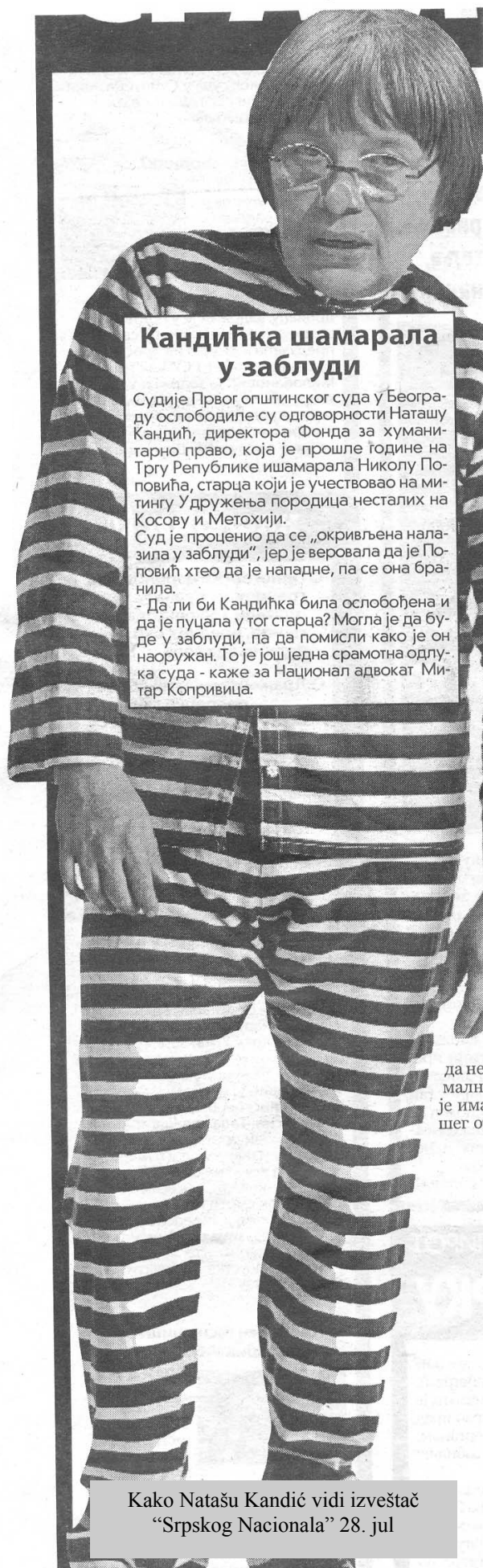
Članovi nevladinih organizacija stavljaju se na spiskove «cionističkih kolaboratora», «lica za odstreblje», «srpske gamadi» i "plaćenih štetočina koje treba istrebiti", podseća osam nevladinih organizacija..

U saopštenju od 28. jula se zaključuje da „mediji u Srbiji pod izgovorom medijske slobode objavljuju uvredljive i lažne tekstove i time praktično pozivaju na linč predstavnika nekih nevladinih organizacija i politički angažovanih pojedinaca.

O svemu ovome javnost i nadležni su redovno obavestavani, podnošene su i krivične prijave.

Konkretno mere su izostale.

Smatrajući vladu prevashodno odgovornom za bezbednost svih građana, grupa osam nevladinih organizacija izričito traži da izvršna vlast ne samo zaustavi ovakvu varvarsku kampanju, nego i sama prestane da podstiče odijum prema nevladinom sektoru“.

Кандићка шамарала у заблуди

Судије Првог општинског суда у Београду ослободиле су одговорности Наташу Кандић, директора Фонда за хуманитарно право, која је прошле године на Тргу Републике ишамарала Николу Поповића, старца који је учествовао на митингу Удружења породица несталих на Косову и Метохији.

Суд је проценио да се „окривљена напала у заблуди“, јер је веровала да је Поповић хтео да је нападне, па се она бранила.

- Да ли би Кандићка била ослобођена и да је пуцала у тог старца? Могла је да буде у заблуди, па да помисли како је он наоружан. То је још једна срамотна одлука суда - каже за Национал адвокат Митар Копривица.

Kako Natašu Kandić vidi izveštač
"Srpskog Nacionala" 28. jul

REAKCIJE

VEST (Izvor: www.b92.net)

Beograd - Desetogodišnjica zločina u Srebrenici biće obeležena za osam dana

Taj događaj sve više zaokuplja pažnju javnosti i u Srbiji, a jedna od najžučnijih rasprava povedena je o bilbordima koji su se pojavili u Beogradu, a koji treba da podsete na sudbinu civila iz Srebrenice. Na bilbordima, između ostalog, piše "Da vidiš, da znaš, da pamtiš". Većina od ukupno 27 bilborda premazana je crnom bojom ili iscepana.

Akciju postavljanja bilborda organizovala je nevladina organizacija Inicijativa mladih za ljudska prava, pošto se o tome prethodno posavetovala sa udruženjem "Majke Srebrenice". Njihovi aktivisti objašnjavaju da im nije bio cilj da se obrate građanima koji su ubeđeni da se u Srebrenici ništa nije dogodilo, već onima koji o tom zločinu nisu nikada ozbiljno razmišljali. Radovan Kupres iz Inicijative mladih ne veruje da će neko biti preobraćen time što će videti bilbord. "Međutim, verujemo u to da postoje ljudi koji su zbunjeni i koji misle da su sami", kaže on.

Psiholog Dragan Popadić smatra da kampanja ima efekta, bez obzira na to što mnogi građani ne žele to da priznaju. "Činjenica da im se Srebrenica nameće kao tema za razmišljanje dobra je sama po sebi. Dakle, ako oni imaju te slike i te pozive, oni se više ne mogu praviti da za to nisu čuli i da ne znaju o čemu se radi. Neki koji ne žele da se time bave i opterećuju, a to je jedna velika grupa, sada imaju poruku 'mislite o tome', kaže Popadić.

I u glavnom gradu Hrvatske, Zagrebu, pojavili su se poster s motivima iz Srebrenice. Iako Hrvati nemaju nikakve direktne veze sa zločinom u tom gradu, organizatori akcije smatraju da je važno da i tamošnja javnost razmišlja o Srebrenici jer to može da im pomogne da se suoče sa sopstvenim zločinima, u "Bljesku", "Oluji" i u Ahmićima.

IZVORNI KOMENTARI O BILBORDIMA (Izvor: www.b92.net)

Meni se čini da ova akcija ima za cilj da pripremi, slabo obavesteni, srpski narod, uspavane savesti da je dosao dan da njegov "heroj", general Mladic ode haskom sudu na istinu.

(Rada, 3. jul 2005 18:07)

Vide o sam te bilborde. Ne smatram da je bilo šta loše u cinjenici da su oni postavljani. Čak smatram da je njihov cilj u smislu toga kome se obraćaju u redu. Mene lično nisu dotakli, jer sam Srebrenicu doživio i preziveo onako kako smatram da treba pre mnogo godina, jer svi smo znali kakva se tragedija tamo dogodila. Ovi sada koji unistavaju te bilborde, a ima ih bas dosta unistened imaju izgleda teskih problema najverovatnije sa svojom savescu ili strahom pred zakonom, jer ko zna ko mu je tamo ucestvovao u akciji, ko zna da li mu je tata dosao

u Srbiju i započeo unosan biznis sa kapitalom sumnjivog porekla. Sigurno je da ti koji ih unistavaju imaju ozbiljnih problema. Zeleo bih da skrenem pažnju i Policiji, da bilbord nije besplatan. Da su za njihovo isticanje placenje debele pare i da njihovo unistavanje nije nista drugo do unistavanje privatne svojine u koju se sada kunemo. (Srba, 3. jul 2005 18:27)

DA DA sve bi bilo u redu da se SRBI preobrate u nesto prihvatljivije za svet sto u Sarajevu ne stave bilbord sa glavama mrtvih srba (Tamara, 3. jul 2005 18:29)

Svaki vid komunikacije i informisanja se može i treba koristiti kad su ovako strasne stvari u pitanju. Procitala sam u Kuriru komentar Isidore Bjelice koja je ispljuvala najstrasnije (a ume li ona ista drugo nego da pljuje ?) ovu

akciju, jer je kao nemoralna i nameće osećaj kolektivne krivice. To je zamena teza koja se u Srbiji forsira poslednjih 15 godina, zbog koje smo tu gde jesmo i zbog koje su se i desili zločini koji su se desili. Da je u Srbiji postojala elementarna objektivnost i uzdrzanost, a ne tako napadna ostrascenost i zelja za svadjom, raspravama, pljuvanjem nikada ne bi doslo do cega je doslo.

(Ana, 3. jul 2005 18:57)

E "najbolji" je bio onaj lik sto je komentarisao plakate : "Svaki posten narod sakriva svoju sramotu..." Strasno - to nije baljezganje neke babe u stilu "a gde su nase zrtve", nego rec coveka koji razmislja na neki meni nepoznat nacin. Gospodine, sedite. Jedan.

(Uros, 3. jul 2005 23:21)

Ideju sa bilbordima uopste ne smatram inteligentnom niti korisnom, cak sta vise smatram je komercijalizacijom zrtava i tudje nesrece zarad nekih sasvim drugih interesa koji nemaju veze sa Srebrenicom. Zbog takvog neukusa mislim da ce kod naroda vise stvoriti otpor nego simpatije prema tim zrtvama. Gospoda koja su to smislila uopste nisu dobronamerna, ma kako god pravdali svoju nameru.

(Stepa, 3. jul 2005 19:11)

U Sarajevu vrlo dobro znaju sta je rat, kakve su mu posledice i ko ih je bombardovao 1000 dana (ali ne onako kao sto je bombardovana SR Jugoslavija), tako da im ne trebaju nikakvi bilbordi da ih probude. Osim toga, oni su jos za

vreme rata hapsili bagru u svojim redovima.

Svi kojima je veoma stalo do srpskog nacionalnog bica mogu slobodno da se opuste i da budu zadovoljni. Lecenje bica je pocelo i ozdravljenje je moguće.
(Aca, 3. jul 2005 19:18)

Mene je sramota.. Sramota, jer sam ovde rođen i jer bi trebalo ovaj narod da dozivim sebi bliskim... Narod koji ne vidi da preko 80% studenata sanja da ode iz zemlje, vec se, 'mesto toga, bavi odbranom nekog Mladica (koga nikad nisu videli, ali provereno znaju da je "cist"), onda glasaju za Nikolica ... A posle su vodili rat u kome nikoga nisu ubili.. Slucajno su krvavi do noseva..
O, zemljo seljaka..

Ko ce te leciti, graditi, slikati... Ko ce te opevati.

U redu je, gradicu i opevati neku drugu, samo zelim da znam jedno, pre nego zauvek odem: Ko je od pocetka trebalo da se seli.. Mi studenti, intelektualci; pismeni, svesni, pametni, vredni, pristojni.. Mi, ponos i nada.

Ili oni: sto ne priznaju, sto ruse i pljuju; lenji i nepismeni... Oni, sramota i zaostalost.

Ko je prava Srbija.
/ Bojim se da ih je vise
(DOCC, 4. jul 2005 00:36)

Da je u naslovu stajalo "Nasilna secesija" pa onda nabrojani Vukovar, Sarajevo, Gaspic, Ahmici, Srebrenica itd. onda ih niko ne bi cepao i farbao crnom bojom.
(bt, 4. jul 2005 07:33)

KOMENTAR REDAKCIJE LISTA DANAS (Izvor www.danas.co.yu)

Sa bilborda koje je u Beogradu iznajmila Inicijativa mladih za ljudska prava upućena je, uz fotografije Tarika Samaraha koje ilustruju zločin u Srebrenici i okolini, poruka: "Da vidiš, da znaš, da pamtiš". Nije, nažalost, to jedino geslo pod kojim mladi Srbije obeležavaju stradanje više od sedam hiljada Bošnjaka, najveći zločin u Evropi posle Drugog svetskog rata; na bilborde se neko besplatno "ugradio", počinio su prepoznatljivim rukopisom ispisali "Biće repriza" (zločina, prim. red) i monstruožnu parolu "Nož, žica, Srebrenica!", prvi put istaknutu na rukometnoj utakmici banjalučkog Borca i sarajevskog Željezničara 2002.

U atmosferi koju su obeležile tribine sa fašističkim tonovima i zahtevom da se spomen obeležje u Potočarima i groblje zrtava izmeste na bošnjačku teritoriju, jer "nisu dobrodošli", sa ovakvim (dopisanim) porukama odaslatim uoči desetogodišnjice srebreničke tragedije, naizgled je nevažno to što je marketinška agencija Alma

Quatro odbila da iznajmi bilborde Inicijativi mladih.

Uz obrazloženje da je reč o "izuzetno delikatnom političkom pitanju". Obrazloženje je tačno i žalosno, podseća na činjenicu da u Srbiji istina o zločinu koji su počinili Srbi nije poželjna. A poželjne su komercijalne fotografije nasmejanih moralnih nakaza, kandidata za ovo i ono.

Mladi ljudi - a osnovana je sumnja da su oni dopisivali svoje parole na bilborde - takođe su žrtve. Jer, neće biti da onaj ko može da napiše onakve gnusobe, rugajući se bolu porodica ubijenih, nije istinski poremećen. Kamo sreće da je to nestašluk. Ozbiljniji je problem, on zahteva dugotrajnu resocijalizaciju, ali, pre svega, društveni konsenzus, sličan onom iz vremena podrške ratnoj politici.

Ako je, međutim, sevap oprostiti klicima koji možda i ne znaju šta rade, vaspitno su zapušteni, budući da su ih, recimo, otpušteni i posvađani roditelji retko viđali, baš kao i nastavnici i profesori, ne sme se

oprostiti onima koji su ih trovali sa malih ekrana i sa "stubova srpstva". Njima koji su živeli u ničim zasluženom blagostanju i imali su obavezu da se primaknu elementarnim civilizacijskim vrednostima kakvo je pravo na život, a ne da im se rugaju. Znali su šta rade i šta će proizvesti realizacija njihovih morbidnih ideja. Oni treba da budu pravično kažnjeni, po zakonima države u kojoj su smišljali svoje paklene planove. Teško i bolno je pitanje, uz uverenje da je svako morao da zna šta se dešava u krvavom raspadu njegove države, da li istinu treba saopštavati tako da šokira. Imamo posla s društvenom bolešću koja zahteva dugotrajnu terapiju, njene se manifestacije pojavljuju i dugo nakon prividnog izlečenja.

Videli smo nagoveštaje da, nakon emitovanja filma koji prikazuje ubistvo srebreničkih Bošnjaka, u Srbiji isplivavaju krhotine razuma. Tome u čast dopisane parole sa beogradskih bilborda ne treba shvatiti kao incident, nego kao još jednu opomenu.